

RIIGIKONTROLL

Tegevusaruanne 2001

Riigi ülesanne on kodanike antud raha eest neile väärtust luua. See eeldab piisavat ja selget aruandlust, abinõusid raha kuritarvitamise ja väärkasutamise vältimiseks ning tulemustele orienteeritust. Riigikontroll tahab mõistlikke soovitusi andes väärtuse loomisele kaasa aidata.

Sisukord

Riigikontrolöri pöördumine	4
1. Riigikontrolli roll ja ülesanded	6
2. Organisatsioon ja juhtimine	7
Riigikontrolli struktuur	7
Teenistujate jaotumine osakonniti	7
Teenistujate haridustase, vanus ja staaž	8
Juhtkond	8
3. Ülevaade Riigikontrolli tegevusest	9
3.1. Auditid	9
3.2. Muu põhitegevus	11
3.3. Arendustegevus	12
4. Aasta 2001 meie silme läbi	13
Asjaliku sõpruse suunas	14
Euroopa Liidu mõju Eesti auditiruumile	16
Seadus pole imerohi	18
Mõõtes kroone kultuurile	20
Rahandusministeerium – parlamendi laenukomitee	22
Kaval-Ants ja Vanapagan	24
Finantsaruande mõttekus ja mõttetus	26
Kui palju maksavad andmed?	28
Aatomik ja küberneetiline karu	30

Riskantsed toetused	32
Kes vajab toimetulekutoetust?	34
Palgaastmestik – trepp või eskalaator?	36
Kompetentsijuhtimine – mudel kogu avalikule sektorile?	38
Ei loe mitte see, mida sa ütled, vaid see, kuidas sinust aru saadakse	40
Koolitus, aga milleks?	42
Tööaega saab ja tuleb juhtida	44
5. Riigikontrolli tegevuse finantseerimine 2001. aastal	47
5.1. Eelarve	47
5.2. Riigieelarvest eraldatud raha kasutamine	47
5.3. Investeeringud	48
5.4. Personalikulud	48
5.5. Bilanss	50
5.6. Tulemiaruanne	52
6. Audiitori järeldusotsus	53
Lisad	55
Riigikontrolli töötajad aastal 2001	57
2001. aasta auditite loetelu	58
Kronoloogia 2001	62

Riigikontrolöri pöördumine

Hea lugeja!

Te hoiate käes Riigikontrolli 2001. aasta tegevusaruannet.

Ehitasime oma aruande sel aastal üles pisut teistmoodi. Tavapärase tulemustest, kuludest ja finantsseisust raporteerimise kõrval anname sel korral sõna ka meie töötajatele, et nende arvamuste kaudu näidata, kuidas näeme läinud aastat riigis ja Riigikontrollis, mida ootame auditeeritavatelt ja iseendalt ning mille kohta saame öelda: “Tehke järgi!”

Möödunud aastal jätkasime aastal 2000 alustatud kolme auditisamba strateegia elluviimist. Kolmandat korda andsime Riigikogule oma arvamuse riigieelarve täitmise aruande kohta. Erilise tähelepanu alla võtsime riigi toetuste, hangete ja tegevuslubadega seotud kuritarvituse ja väärkasutuse riskid. 2000. aastal alanud tulemusauditite baasil andsime Riigikogule ülevaate riigi finantsjuhtimise, eelarvestamise, haldusreformi ja erastamise olukorra kohta koos meiepoolsete soovitustega. Samuti alustasime tulemusaudititega uurimist uutes strateegilistes valdkondades nagu riigi tegevus kodanike tervise, turvatunde ja toimetulekuvõime tagamisel ning ettevõtluskeskkonna arendamisel.

Jätkus töö Riigikontrolli seaduse eelnõuga. Riigikogu võttis uue Riigikontrolli seaduse vastu 29. jaanuaril 2002. Seadus avab uuel tasemel Riigikontrolli rolli parlamendi audiitorina, luues alused meie kontrolliaruannete menetlemiseks Riigikogus, täpsustades meie volitusi teha finants- ja tulemusaudititeid ning andes võimaluse kontrollida Euroopa Liidu vahendite lõppkasutajaid.

Jätkasime ka rahvusvahelist koostööd. Eesti ja Hollandi valitsus otsustasid pikendada Hollandi Kontrollikoja ja Riigikontrolli kaks aastat kestnud koostööprojekti, mille eesmärgiks on tõsta meie auditialast kompetentsi ja arendada tugisüsteeme. Koos Euroopa Liidu Kontrollikojaga auditeerisime PHARE ja ISPA keskkonnavaheandmete kasutamist Eesti Vabariigis. Läänemeremaade koostööna valmis ühisaruanne merekeskkonna kaitse ehk Helsingi konventsiooni rakendamisest. Kõrgeimate auditiorganisatsioonide maailmakongressi jaoks võtsime kokku meie kogemused haldusreformi alal. Koostöös Kesk- ja Ida Euroopa riikidega valmis aruanne parlamentaarsest kontrollist ning käivitus ühistöö käsiraamatute ühtlustamiseks. Põhja- ja Baltimaade kolleegidega pidasime seminari kaasaegse riigikontrolli strateegia kujundamise teemadel.

Meie inimesed on kalleim vara, mis meil on. Selle vara hoolikaks juhtimiseks käivitasime detailse tööjaarvestuse ja töökokkulepete sõlmimise ning asusime rakendama kompetentsipõhist personalijuhtimist, samuti oleme viimasel paaril aastal investeerinud palju aega ja raha koolitamiselle. Olen veendunud, et need investeeringud alles hakkavad tagasi tooma. Meie konkursid on jätkuvalt populaarsed, andes meile tihti võimaluse valida heade ja väga heade kandidaatide vahel. Usun, et see ütleb midagi ka Riigikontrolli kui tööandja kohta.

Kokkuvõttes on mul hea meel, et meie valitud strateegia on ennast õigustanud ja saanud tuge ka seadusandjalt. Me jätkame valitud teed ja tahame edaspidigi täita oma missiooni, tehes auditeid, mis aitavad Riigikogul ja auditeeritavatel maksumaksja raha paremini kasutada.

Juhan Parts
Riigikontrolör

Riigikontrolli missiooniks on hinnata majanduskontrolli käigus avaliku halduse kandjate tegevuse tulemuslikkust (säästlikkust, tõhusust ja mõjusust) ning õiguspärasust, et Riigikogu ja valitsus saaksid tehtavate ettepanekute ja järelduste abil parandada riigi toimimist. Riigikontrolli tegevus peab andma maksimalse kindlustunnet, et tema raha kasutatakse heaperemehelikult.

1. Riigikontrolli roll ja ülesanded

Riigikontroll on põhiseaduslik institutsioon, kelle ülesandeks on auditeerida avaliku sektori rahakasutust ja toimimist. Riigikontrolli peamine kohustus on anda Riigikogule tagasisidet, kas riigi raha on kasutatud ja ülesandeid täidetud seadusi järgides ja efektiivsel viisil.

Lisaks põhiseadusele juhindub Riigikontroll oma töös Riigikontrolli seadusest.

Riigikontrolli tööd juhib riigikontrolör, kelle nimetab Vabariigi Presidendi ettepanekul viieks aastaks ametisse Riigikogu.

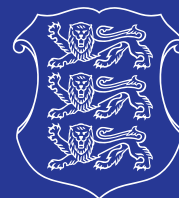
Riigikontroll on oma tegevuses sõltumatu täitevvõimust ja poliitilistest huvidest ning planeerib ja korraldab oma tööd iseseisvalt. Seetõttu saab ta valitsuse välisaudiitorina jääda oma hinnangutes erapooletuks ning tugineda vaid majanduslikkuse põhimõttele.

Riigikontroll on ehitanud avaliku halduse kandjate välisauditi üles nn kolme samba põhimõttele.

- Finantsauditi käigus kontrollitakse, kas avaliku sektori vahendeid on kasutatud seaduste ja muude asjassepuutuvate õigusaktidega kooskõlas ning kas riigi kui terviku ja iga üksiku organisatsiooni raamatupidamise korraldus on korrektne ning aruandlus kajastab õigesti ja usaldusväärselt finantsseisu ja tegevuse tulemit.
- Tulemusauditiga kontrollitakse, kas avaliku sektori vahendeid on kasutatud säästlikult, tõhusalt ja mõjusalt.
- Tegevusriskide auditi ülesanne on tegeleda süvitsi ja ennetavalt nende süsteemidega, milles leiduvate puuduste tõttu saavad võimalikuks kuritarvitused, väärkasutus, korrupsioon ja pettused.

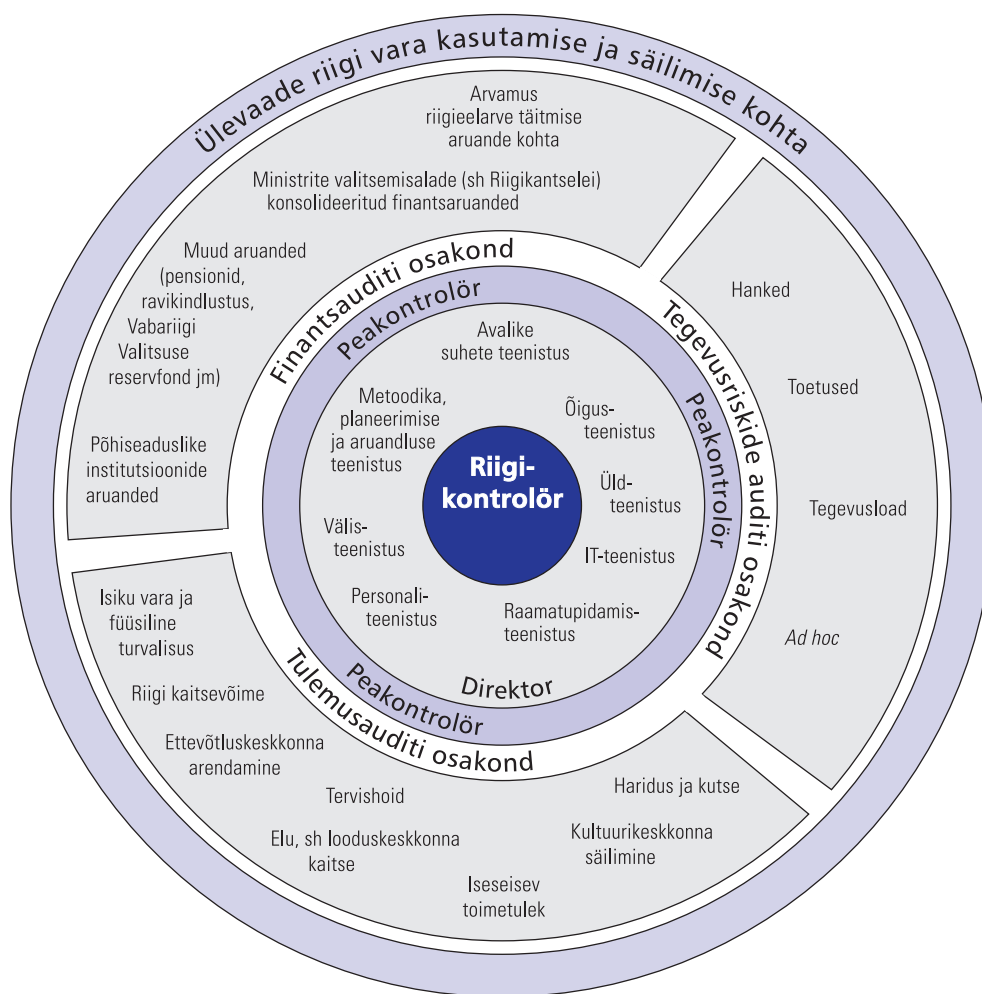
Riigikontrolli kontrollib Riigikogu poolt määratav audiitor. Nagu juba mitmel varasemal aastal, määras Riigikogu ka 2001. aastal Riigikontrolli raamatupidamise aastaaruannet auditeerima PricewaterhouseCoopersi.

Audiitori järeldusotsus on 6. peatükis.

2. Organisatsioon ja juhtimine

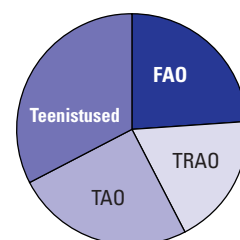
Riigikontrolli struktuur

Teenistujate jaotumine osakonniti

Riigikontrollis töötas 2001. aastal keskmiselt 90 inimest. 31. detsembril 2001 oli Riigikontrolli teenistuses 92 inimest, kes jagunesid struktuuriüksuste vahel järgmiselt:

- finantsauditi osakond (FAO): 22;
- tegevusriskide auditi osakond (TRAO): 17;
- tulemusauditi osakond (TAO): 23;
- teenistused, sh riigikontrollör, direktor ja nende abi: 30.

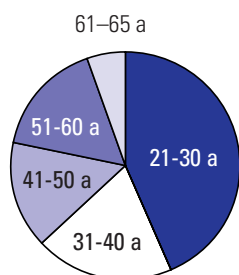

Teenistujate haridustase, vanus ja staaž

31. detsembri seisuga Riigikontrollis töötanud 92 teenistujast 79 ehk 86% oli kõrgharidusega, sh 3 teenistujal oli magistrikraad, 11 õppis magistri- ja 2 doktoriõppes.

13 teenistujat ehk 14% oli kesk- või keskeriharidusega.
7 teenistujat omandas kõrgharidust.

Teenistujate keskmine vanus oli 31. detsembril 36 aastat. Vanuserühmiti jagunevad teenistujad järgmiselt:

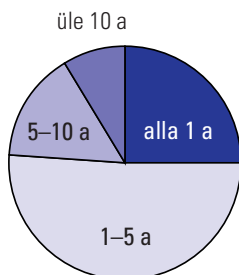

■	21–30 aastat: 40;
□	31–40 aastat: 18;
■	41–50 aastat: 14;
■	51–60 aastat: 15;
■	61–65 aastat: 5.

Teenistujate keskmine staaž Riigikontrollis oli 31. detsembril 3,4 aastat. Staažirühmade kaupa jagunevad teenistujad järgmiselt:

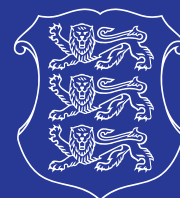
■	alla 1 aasta: 23;
■	1–5 aastat: 47;
■	5–10 aastat: 14;
■	üle 10 aasta: 8.

Juhtkond

Jaanuari lõpus sai finantsauditi osakonna peakontrolöriks Kaie Karniol, novembri lõpus tegevusriskide auditi osakonna peakontrolöriks Jüri Kõrge. Aasta lõpul lahkus tulemusauditi osakonna peakontrolöri ametikohalt Raivo Linnas, 2002. aasta jaanuarist alates juhib tulemusauditi osakonda Margus Kurm. Möödunud aasta oktoobri algusest on Riigikontrolli direktor Peeter Läti.

3. Ülevaade Riigikontrolli tegevusest

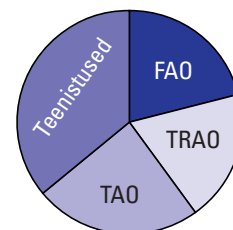
3.1. Auditid

Riigikontrolli 2001. aasta tegevuse planeerimiseks sõlmis riigikontrolör kõigi auditiosakondade ja tugiteenistustega töökokkulepped. Esimest korda võtsime oma töö planeerimise aluseks tunniarvestuse, rakendades projekti- ja tegevuspõhist tööajaarvestust koos igakuise aruandlusega.

Riigikontrolli käsutuses oli 2001. aastal (ilma riigikontrolöri tööajata) 149 164 töötundi, millest otseselt auditiprojektidele ja ülevaate koostamiseks riigi vara kasutamise ja säilimise kohta kulutasime 53 540 töötundi*.

Töötundide jagunemine auditiosakondade ja tugiteenistuste vahel:

FAO	TRAO	TAO	Teenistused
31 468	28 080	35 624	53 992
21%	19%	24%	36%

Kuigi Riigikontroll töötab aastaplaani alusel, ei pruugi auditid alata ja lõppeda samal aastal. 2001. aastal oli töös kokku üle saja auditi. Neist 56 lõppes 2001. aastal. Lõpetatud auditite täielik loetelu on toodud lisas.

Strateegilised eesmärgid ja tähelepanu all olevad valdkonnad

Finantsauditid

Finantsauditid on otseselt suunatud arvamuse andmisele riigieelarve täitmise aruande kohta, mille esitab Riigikogule Vabariigi Valitsus. Selle ülesande täitmiseks auditeerisime kõigi ministriumide finantsaruandeid, stabiliseerimisreservi ja olulist osa maksutuludest ning ravi- ja sotsiaalkindlustuse vahenditest. Samuti tegime lisaprotseduure, et anda hinnang riigieelarve täitmise aruande eri osadele. Finantsauditite käigus pöörasime eelkõige tähelepanu varade, kohustuste, tulude ja kulude tekkepõhise arvestuse korrektsusele ning seda tagavate kontrollisüsteemide toimimisele. Pisteliselt hindasime tulude ja kulude seaduslikkust ja sihipärasust ning finantsjuhtimist.

* Selle arvu puhul pole arvesse võetud auditite ettevalmistamisele kulunud tööaega. Kuna paljud 2001. aastal lõppenud auditid algasid perioodil, mil projektipõhine ajaarvestus puudus, ei ole võimalik lõppenud audititele kulunud tööaja kogumahtu 2001. aastal veel välja tuua.

2001. aastal lõpetasime 21 finantsauditit ja andsime arvamuse 2000. aasta riigieelarve täitmise aruande kohta. Kuna Riigikontroll peab arvamuse Riigikogule esitama 1. septembriks, lõppes finantsauditi osakonna auditi-aasta sisuliselt augustis ning septembris alustasime uusi auditeid arvamuse andmiseks 2001. aasta riigieelarve täitmise aruande kohta.

Tegevusriskide auditid

Tegevusriskide auditite eesmärk on aidata auditeeritaval täiustada kontrollisüsteeme neis valdkondades, kus on suuremad võimalused kuritarvituseks ja väärkasutuseks. Kõigi auditite käigus hinnatakse valikuliselt konkreetsete otsuste ja tehingute õiguspärasust ning testitakse juhtkonna loodud kontrollisüsteemide toimimist.

Kõrge riskiga valdkondadeks loeb Riigikontroll eelkõige toetuste maksmist, riigihankeid, tegevuslubade väljaandmist ja järelevalvet. 2001. aastal keskendusime riigieelarvest makstavate toetuste* auditeerimisele. Lisaks toetustele alustasime aasta teisel poolel riigi tegevuslubade ja riigihangete kontrollimist.

Kiireloomulisi küsimusi uurib Riigikontroll *ad hoc* auditite käigus. Selliste auditite eesmärk on tuvastada võimalikud ebaseaduslikud otsused või tehingud ning esitada vajaduse korral materjalid politseile või teistele asjaomastele organitele.

Kokku lõpetasime 2001. aastal 19 tegevusriskide auditit, millest 10 käsitlesid toetuste maksmist. Samuti tõime Riigikogule esitatud ülevaates riigi vara kasutamise ja säilimise kohta välja oma olulisemad tähelepanekud, mis puudutasid kuritarvituse ja väärkasutuse riskide juhtimist valitsuse ja ministrite poolt.

Tulemusauditid

Tulemusauditite eesmärk on anda Riigikogule tagasisidet valitsuse poolt rakendatavate tegevuspoliitikate säästlikkuse, tõhususe ja mõjususe ning rakendatavate juhtimissüsteemide korrektsuse kohta, samuti teha ettepanekuid eelarvevahendite paremaks kasutamiseks ja juhtimissüsteemide täiustamiseks.

---

* Toetustena käsitleb Riigikontroll kõiki riigi poolt juriidilistele ja füüsilistele isikutele tehtavaid väljamakseid, mille eest riik kas ei saa vastu mingit teenust või mis on mõeldud mingi tegevuse toetamiseks toetamise aluseks olevas seaduses toodud tingimustel.

2001. aastal uurisime tulemusauditiga eri teemasid ja valdkondi. Aasta esimesel poolel lõpetasime mitu auditit, millega hindasime planeerimist ja eelarvestamist tegevuspoliitikate, investeringute ja personali juhtimisel. Teine valdkond, mille auditeerimisse 2001. aastal oluliselt ressursi kulutasime, oli elektrijaamade ja raudtee erastamine. Kolmandaks tähtsaks valdkonnaks kujunes riigi infopoliitiliste tegevuste hindamine. Samuti viisime koostöös Euroopa Liidu kõrgeima kontrolliasutuse Euroopa Kontrollikojaga läbi PHARE ja ISPA keskkonnavaadete auditi.

Kokku lõpetasime 2001. aastal 17 tulemusauditit, mille peamised tähelepanekud ja ettepanekud leidsid üldistatuna kajastamist Riigikogule esitatud ülevaates riigi vara kasutamise ja säilimise kohta.

Aasta lõpul alustasime uue tulemusauditistrateegia väljatöötamist ja rakendamist. Uue strateegia kohaselt keskendume riigi tegevustele kodanike tervise, turvatunde ja toimetulekuvõime tagamisel ning majanduskeskkonna arendamisel.

3.2. Muu põhitegevus

Lisaks otsesele audititegevusele kommenteerib Riigikontroll õigusaktide eelnõusid, osaleb töögruppides ja nõustab avaliku sektori ametnikke juhtimise, arvestuse, auditi ja kontrollisüsteemide ülesehitamise küsimustes. Riigikontrolör vastab Riigikogu liikmete arupärimistele.

Kokku kulus 2001. aastal muule põhitegevusele 1630 tundi. Esitasime põhjalikud arvamused Vabariigi Valitsuse seaduse ja avaliku teenistuse seaduse eelnõu kohta. Lisaks tegi riigikontrolör märkusi õigusaktide eelnõude kohta valitsuse istungitel.

Riigikontrolör vastas Riigikogu liikmete arupärimistele:

- toimetulekutoetuste kohta (Kalev Kotkas);
- Liikluskindlustuse Fondi kohta (Jaanus Männik ja Mai Treial);
- Haigekassa kohta (Jaanus Männik);
- Eesti Raudtee erastamise kohta (Edgar Savisaar).

Riigikontrolli ametnikud esinesid loengutega siseaudiitoritele, raamatupidajatele ja teistele ametnikele ning andsid konsultatsioone juhtimise, sisekontrolli, arvestuse ja auditi alal.

Riigikontrolli ametnikud osalesid 2001. aastal järgmistes siseriiklikes töögruppides ja muudes organites:

- haldusreformi komitee;
- riigi raamatupidamise ümberkorraldamise töögrupp;
- IT-eelarve ekspertiisi- ja järelevalve komisjon;
- vabariigi valimiskomisjon;
- Erastamisagentuuri Nõukogu;
- ministeeriumidevaheline komisjon valitsuse halduspoliitika kujundamiseks ja ühtlustamiseks tegevuslubade valdkonnas;
- audiitorite kutsekomisjon.

Riigikontroll on ka rahvusvaheliste tööühmade liige, osaledes INTOSAI* privatiseerimise ja keskkonnaauditi tööühmades ning EL-i kandidaatriikide kõrgeimate kontrolliasutuste ja Euroopa Kontrollikoja juhtide moodustatud auditiküsimuste ning auditikäsiraamatute tööühmades.

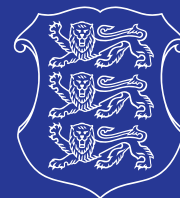
3.3. Arendustegevus

Riigikontrolli 2001. aasta arendustegevus lähtus Riigikontrolli arengustrateegiast aastateks 2000–2003. Arendustegevusse investeerisime 5000 töötundi. Peamised arendustegevused olid:

- auditiprotsesside täpsustamine ja tööjuhendite väljatöötamine;
- kompetentsipõhise personaliarendussüsteemi loomine;
- tegevus- ja projektipõhise tööajaarvestussüsteemi rakendamine;
- uue välisveebi käivitamine;
- siseveebi täiendamine;
- veebipõhise dokumendihaldussüsteemi loomine;
- infoturvapoliitika väljatöötamine.

---

* Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon

4. Aasta 2001 meie silme läbi

Sia peatükki oleme koondanud kirjutised, mis kajastavad möödunud aasta sõlmküsimusi ja olulisemaid teemasid Riigikontrolli töötajate isiklikust vaatevinklist.

Kuna kaugeltki mitte kõik tekstid pole valminud konkreetse auditi või sündmuse ajal, vaid käsitlevad vabama analüüsi ja üldistuse tulemusena laiemaid probleeme avalikus halduses, on mõnedki siinsed ideed ja lahendused julgemad neist, mida Riigikontroll saab auditi raames pakkuda.

Asjaliku sõpruse suunas

“Audit algab kahe valega: audiitori väide, et tulime teile appi, ning auditeeritava vastus, et oleme teid pikalt oodanud ja meil on väga hea meel.” Sellise levinud arusaama kummutamine on audiitori–auditeeritava eduka suhtlemise eeldus.

Ühe auditi jooksul võivad osapooled korduvalt rolle vahetada. Audiitor võib ühel hetkel olla karm kontrolör, teisel sõbralik nõuandja. Auditeeritav võib asuda koostööle, samas eredalt väljendada ebameeldivust, mis kaasneb väljaspoolse huviga tema töö suhtes.

Siinsel jutul poleks palju mõtet, kui vaid vaadeldav suhe poleks auditi õnnestumise aspektist määrava tähtsusega. Pideva tõrjumise keskkonnas töötamine arendab küll mõnevõrra audiitori isiksust, lisades hulga kavalust ja analüütilisi võimeid, kuid mõistagi pole pidev negatiivne õhkkond kellelegi meeldiv. Võib olla päris kindel, et ka auditeeritav soovib leida lahendusi valdkonna probleemidele ning miks siis mitte kaaluda audiitori ideid ja ettepanekuid olukorra parandamiseks.

Kindlasti on oluline säilitada koostöö konstruktiivsus. Kummalegi poolele pole sugugi meeldiv ega kasulik olukord, kus valusate teemade käsitlemine tundub isikliku solvamisena. Teatud distants ja rollitunnetus on auditi õnnestumiseks möödapääsmatu ja ainuvõimalik.

Seega, kuidas sellist mitmete tegelaste ja võimalike rollidega suhetevõrgustikku otstarbekalt juhtida? Riigikontrolli kindel eesmärk ja arengusuund on pidev välisaudiitori rolli teadvustamine ja selgitamine. Tänapäeval ei saavuta elukauge revident enam midagi. Soovime esineda hea partneri ja mõistlikke soovitusi andva analüütikuna. Suhe auditeeritava asutusega peab põhinema kommunikatsioonil ja korrektsel teavitamisel, nagu seda eeldatakse nüüdisaegses poliitikakujundamise protsessis osalejatelt.

Senisest auditipraktikast võib tuua näiteid nii asjaliku kui olematu sõpruse kohta. Erinevate juhtumite ja kogemuste põhjal saab siinkohal välja tuua kolm peamist tegurit, mis tagavad asjaliku ja meeldiva koostöö auditi raames. Auditeeritavalt ootame eelkõige:

- Huvitatust ja süvenemist läbiviidava auditi protsessi – üsna kasutu on teha auditit olukorras, kus auditeeritav ei ole süvenenud planeerimisdokumentidesse ega aktiivselt osalenud auditi tutvustusel.
- Asjalikku tagasisidet auditi raames esitatavatele dokumentidele – audiitorid on reeglina huvitatud sellest, et valmiv aruanne oleks faktide poolest võimalikult täpne ja hinnangutelt õiglane. Et säärast olukorda saavutada, on vältimatu auditeeritava sisuline panus dokumentide koostamise etapis.

- Auditeeritava huvi ja valmisolek realiseerida Riigikontrolli soovitusi ja ettepanekuid – on selge, et audiitor ei saa jääda rahule protsessiga, mille tulemusena esitatud ettepanekud jäävad tähelepanuta.

Nagu iga kommunikatsiooni puhul, on vaadeldavaski suhtes kaks osalist, mistõttu on möödapääsmatu esitada ka need eesmärgid, mida seab omapoolsele panusele Riigikontroll:

- Auditi teema ja fookuse seletamine – Riigikontrolli huvi konkreetse asutuse, valdkonna või teema suhtes võib tihti tunduda vägagi ootamatu. Selgelt soovime auditeerivat paremini informeerida Riigikontrollis pidevalt toimuvast seiretegevusest ja tööplaanide koostamise põhimõtetest.
- Pidev tagasiside ja korrektuurid auditiprotsessi käigus – audiitorid peavad andma võimaluse tutvuda kohtumiste protokollidega ja esitama arvamuse andmiseks valmivate aruannete eelnõud.
- Soovituste parem seletamine – auditeeritav peab saama selge ülevaate, miks üks või teine ettepanek tehti ja millise eesmärgi saavutamist loodab Riigikontroll ettepaneku rakendamise tulemusel näha.

Riigikontroll on omalt poolt huvitatud, et kõiki kontakte auditeeritavaga võiks hinnata sisuliseks ja meeldivaks. Oleme teadvustanud, et peamiseks poliitikakujundamise vahendiks ei saa olla konkreetne paber või aruanne, vaid seda peab toetama ka mõistlik ja heas õhkkonnas toimuv koostöö ehk liikumine asjaliku sõpruse suunas.

Erki Must

Erki Must (22), tulemusauditi osakonna audiitor, töötab Riigikontrollis alates 2000. aasta septembrist. Auditites on ta käsitlenud avaliku halduse korraldust ja planeerimist, samuti sotsiaalvaldkonna probleeme. Tema Tallinna Pedagoogikakoolis halduskorralduse erialal tehtav magistritöö keskendub väärtuskonfliktidele avaliku halduse arendamisel. Erki Must on läbi viinud ka mitmeid koolitusi avaliku halduse teemal.

Euroopa Liidu mõju Eesti auditiruumile

Eesti seadusandjad ja valitsusasutused on teinud tulemuslikke jõupingutusi, et viia meie seadused kooskõlla Euroopa Liidu õigusnormidega.

Seadusandliku protsessi enda ja avaliku teenistuse kvaliteedi kõrval on üheks haldussuutlikkust määravaks ja paljusid avaliku sektori valdkondi hõlmavaks teguriks finantsjuhtimise ja -kontrollisüsteemi seisund. Kas võime sellest vaatenurgast olukorda hinnates arvata, et Eesti on liitumiseks valmis? Kas on tehtud ettevalmistused tagamaks Euroopa Liidu raha nõuetekohane, tõhus ja kontrollitav kasutamine? Millega saaks Riigikontroll aidata sellist valmisolekut kujundada?

Euroopa Komisjon on välja töötanud põhinõuded avaliku sektori finantskontrollile – nii sise- kui ka välisauditile – ja hindab regulaarselt kandidaatriikide vastavust nendele nõuetele.

Kuna Riigikontrollil ei ole mõistetavalt võimalik kontrollida avaliku sektori miljonite tehingute seaduslikkust ja otstarbekust, oleme eluliselt huvitatud usaldusväärsete sisekontrollisüsteemide loomisest avalikus sektoris. Just tegus siseaudit annab kindlustunde, et täitevvõim on loonud ja tõhusalt rakendanud raha väärkasutust ja raiskamist välistavad juhtimis- ja kontrollisüsteemid. Seetõttu püüab Riigikontroll anda kolleegidele siseaudiitoritele asjakohast meetodilist abi ja soovitusi siseauditi tõhustamisel, teha koostööd koolituse, teabevahetuse ja muudeski valdkondades.

Ehkki viimastel aastatel on Eestis loodud õiguslik baas, moodustatud valitsusasutuste siseauditiüksused ning alanud siseaudiitorite süsteempärane koolitus, pole Euroopa Liidu üldhinnang avaliku sektori sisekontrollile ja siseauditile olnud kuigi positiivne.

Kuigi sõltumatu välisauditi areng on ekspertide hinnangul olnud tulemuslikum, on selleski vallas arenguruumi.

Mitmel aastal on Euroopa Liit Eestile ette heitnud selge protseduuri ja mehhanismi puudumist Riigikontrolli auditaruannete käsitlemiseks Riigikogus ja valitsuses, mis vähendab nende praktilist mõju.

Riigikontrolli kontrollitulemuste menetlusmehhanism peaks tagama, et Riigikontrolli ja vastutavate isikute eriarvamused Riigikontrolli tähtsamate ettepanekute suhtes ning Riigikontrolli hinnangud vastutavate isikute tegevusele jõuavad Riigikogusse. Vastav Riigikogu komisjon saab nende suhtes võtta omapoolse seisukoha, millele Vabariigi Valitsus peab avalikult vastama.

Finantskontrolli peatüki sulgemisel peeti vajalikuks tugevdada parlamentaarset kontrolli, arendada eri tasandi auditistruktuuride koostööd ning suurendada Riigikontrolli volitusi avaliku sektori raha lõppkasutajate auditeerimisel.

Uues Riigikontrolli seaduses ettenähtu on samm selles suunas. Meie tegevuse mõjususe eelduseks on seadusesätetele toetuvad head tõised suhted Riigikogu rahanduskomisjoniga. Riigikontroll omandab auditite käigus olulist teavet avaliku sektori raha kulutamisest, seaduste kohaldamisest ja riigi toimimisest ning edastab seda parlamendile. Me eeldame, et rahvaesindajad tunnetavad elulist vajadust seda teavet senisest enam kasutada hinnangute andmisel seaduste rakendamisele ning uute seaduste ettevalmistamisel.

Pole kahtlust, et möödunud aasta novembris toimunud kandidaatriikide riigikontrollide ja Euroopa Kontrollikoja juhtide kohtumisel väljendatud seisukohtade elluviimine Riigikontrolli suhete arendamisel Riigikoguga tõstaks meie töö tulemuslikkuse uuele tasandile. Parlamendi piisav tähelepanu audititulemuste suhtes aitab saavutada, et auditite käigus ilmnunud probleeme ka lahendataks ning täitevvõim auditileide ja soovitusi vajaliku hoolega käsitleks. Muu hulgas peeti otstarbekaks esitada vajadusel koos audititähelpanekutega parlamendile ka rahvusvahelise praktika võrdlusi avaliku sektori juhtimise valdkonnas, eriti näiteid Euroopa Liidust, võimaldamaks parlamendil kasutada teiste riikide kogemusi oma riigis ilmnunud vajakajäämistele kõrvaldamiseks. Riigikontrollil on sellest üsna hea ülevaade.

Tahan rõhutada, et Euroopa Liidus kehtivate nõuete ja parima finantskontrolli praktika ülevõtmise eesmärgiks pole mingil juhul üksnes demonstreerida meie valmisolekut tagada Euroopa Liidust saabuva raha otstarbekas, reeglitekohane ja tõhus kasutamine. Pöörates ümber Euroopa lepingu sätte võitlusest ühenduse finantshuve kahjustavate pettuste vastu, milleks liikmesriigid kohustuvad võtma samu meetmeid, mida nad kasutavad omaenda finantshuve kahjustavate pettuste vastu, tuleb Eesti maksumaksja raha seaduslik, säästlik, ja mõjus kasutamine tagada mitte vähema tõhususega, kui me seda teeme Euroopa Liidu raha puhul. Euroopa standardite järgimine aitab meil seda saavutada.

Rein Söörd

Rein Söörd (58) töötab Riigikontrollis alates 1991. aasta aprillist.

Praegune riigikontrolõri nõunik välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse juhataja kohustes on täitnud ka õigusosakonna juhataja kohuseid. Välissuhete teenistust juhtides on Rein Söördi ülesandeks koordineerida Riigikontrolli koostööd välisekspertide ja teiste riikide kõrgeimate kontrolliasutustega. Rein Söörd on Eesti Akadeemilise Õigusteaduse Seltsi taasasutaja ning seltsi liige.

Seadus pole imerohi

Nagu me kõik iga päev ajalehest loeme ja televiisorist näeme, astub Eesti hoogsalt Euroopa Liidu poole. Et varvas ukse vahele saada, tuleb näidata oma võimekust viia ellu Euroopa Liidu eesmärke, nõudeid, soove. Vaadates valitsuse tegevuskava liiduga liitumiseks, sisaldab see aga ainult kavandata-vate õigusaktide nimekirja. Ja nii on see olnud juba mitu viimast aastat. Mis see endaga kaasa toob?

See on juba kaasa toonud olukorra, kus õigusaktide koostamine on peamiseks poliitikainstrumendiks. Kõik ilmnenud probleemid püütakse seaduste abil lahendada. Samas ei saa seadust vastu võttes olla sugugi kindel, et selle järgi ka toimitakse – kohustused küll pannakse, aga raha, aega ja tarkust pole. Samuti ei saa olla kindel, et seadus midagi arendab või parandab. Ta võib olukorra hoopis keerulisemaks muuta.

Näiteid leiame lähiminevikust. Käibemaksuseaduse muudatuse tõttu pidid paljud nobedate sõrmedega kalatöötledajad mõne aja kodus veetma. Samuti on vajunud pikka vindumisse mitu toredat algatust nagu rahvaraamatukogude internetiseerimine ja kodanikukaitse programm. Nende rakendamiseks ei ole lihtsalt raha ette nähtud.

Miks tekivad õigusaktide vastuvõtmisest sellised üllatavad tagajärjed? Sest eeldatavate mõjude analüüs on puudulik. Puudulikku analüüsi põhjustab aga õigusaktide rohkus; paljude uute ametnike tööleasumine, kellel veel napib teadmisi valdkonna kohta; erialaspetsialistide arvamuse küsimata jätmine; huvigruppide suur mõju jm. Nii poliitiliste, majanduslike, sotsiaalsete kui ka keskkondlike mõjude eelnev väljaselgitamine on aga väga oluline. See aitab otsustada nii Vabariigi Valitsusel kui ka Riigikogul.

Võime esitada ka küsimuse, kas keegi teab, kui palju oleks vaja aega ja raha kõigi õigusaktides esitatud nõuete täitmiseks? Tegelikult peaks selline analüüs tehtama riigieelarve koostamise käigus, sest Riigikogu ei saa muuta seadusest tulenevaid kulusi. Kuid kellelgi tuleb need eraldi näidata ja kokku liita. Praegu peab Rahandusministeerium sellisteks kuludeks ainult seadustes numbriliselt väljendatud kulusid, nagu näiteks pensionid, toimetulekutoetused, eraldised Haigekassale. Teiste kohustuste kohta kehtivad variandid “teha sisemiste ressursside arvelt”, “lükata edasi järgmisse aastasse”, “teha odavamalt või vähemate inimestega”.

Kui tulla tagasi Euroopa Liiduga liitumise teema juurde, rõhutaksin, et Euroopa Liit ei oota ainult õigusaktide arvukust. Eelkõige ootab ta õigusaktide rakendamist ilma negatiivsete mõjudeta ühiskonnale. Lahenduseks on mõjude analüüs, mis tuleks sobitada õigusaktide eelnõude koostamise käiku. Äkki siis oleme võimelised vältima järjekordseid “tööõnnetusi”.

Eva Lätti

Eva Lätti (28) alustas Riigikontrollis tööd 1999. aasta aprillis ning on praegu tulemusauditi osakonna auditijuht. Oma auditites on ta keskendunud peamiselt riigihalduse küsimustele (haldusreform, riigieelarve ja tulemusjuhtimine) ning keskkonna- ja tööhõiveprobleemidele. Eva Lätti osaleb Eesti ja Iiri Rahandusministeeriumi partnerlusprojektis, mille eesmärgiks on tõhusa ja usaldusväärse sisekontrolli- ja siseauditisüsteemi loomine avalikus sektoris. Ta on pidanud loenguid siseaudiitoritele ning on ka üks Riigikontrolli sisekoolitajatest.

Mõõtes kroone kultuurile

Eesti riik eraldab kultuurile aastas üle miljardi krooni, mis on enam kui 5% riigieelarve kogukuludest. Kas seda on vähe või palju, on raske öelda, sest keegi pole täpselt sõnastanud, mida saada soovitakse. Ilmselt ei kahtle keegi, et Eesti kultuur vajab riigi toetust, kuid enne raha andmist tuleks sätestada, mida me selle raha eest saada tahame ning kas riiklik rahastamine on optimaalne viis teenust saada. Vastasel korral anname raha justkui musta auku ning keegi õieti ei tea, mida selle eest saime peale tunde, et Eesti kultuur elab ja hingab.

Ka teistes riikides on leitud ennast sarnasest olukorrast, mistõttu on hakatud otsima uusi teid, kuidas riik saaks osaleda kultuuritegevuste edendamises. Viimase 20 aasta jooksul on maailmas kasvanud huvi kultuuri uue käsitluse vastu, mis kujutab endast majandusteooriate ja -analüüsi kohandamist kunsti ja kultuuri probleemidele. Austraalia professori David Thorbsy sõnul aitab majanduslik mõtlemine kaasa kultuuri arengu mõistmisele ning kui majandus annab võimaluse hinnata väärtust mõõdetavates ühikutes, tuleks seda kasutada ka kultuurivallas. Loomulikult on kultuurisfääris tulemusi raskem mõõta, kuid teiste valdkondade edukat analoogiat võiks siiski kasutada. Nii nagu sotsiaal- või hariduspoliitiliste otsuste tegemisel tuleb enne raha küsimist ja andmist teada, mida ja millal selle eest saada soovitakse ning millise mõõdupuuga kavatsetakse saavutatut hinnata, tuleb kultuuripoliitiliste otsustegi puhul enne raha küsimist seada kindlad eesmärgid ja kokku leppida hindamiskriteeriumid tulemuste mõõtmiseks.

Kõikides seni välja töötatud Eesti kultuuripoliitilistes dokumentides tunduvad “raha” ja vähegi radikaalsem lähenemine kultuuri rahastamisele olevat tabuteema. Pakutakse vaid üldsõnalisi ja minevikulisi loosungeid nagu “jätkub teatrikunsti riiklik toetamine”, “jätkub riiklik toetus kultuuriajakirjandusele”, “kultuuritöötajad peavad saama väärilist tasu” jms. Kultuuriministerium pole üheski oma tegevus- ega arengukavas välja toonud konkreetseid rahastamise mahtusid ega korraldust, mistõttu tekib loomulik küsimus, kas selline jätkuv riiklik toetus on ka majanduslikult õigustatud.

Kultuuriministeriumi 2002. aasta eelarvest jaotatakse ligi 25% projekti- toetusteks, 15% investeringuteks ning kogu ülejäänud raha eest, mida on üle 600 miljoni krooni, peetakse ülal kultuuriinstitutsioone, millest enamik on pärit veel nõukogude ajast. Nii näiteks on riigiteatrite arv jäänud muutu- matuks, kuigi külastajate arv on ligi 2 korda vähenenud ning lisaks on juurde tekkinud kümnekond väiketeatrit, kes pakuvad sama teenust. Keegi ei ole põhjalikult analüüsinud, kas selline kultuuriasutuste võrgustik on vajalik kvaliteetse kultuuriteenuse pakkumiseks ning milline võiks olla era- ja kolmanda sektori roll kultuuri arendamisel. Riigi eesmärgiks ei peaks olema riigiasutuste rahastamine pelgalt põhjusel, et nii on see kogu aeg olnud, vaid tagada elanikele vajalike kultuuriteenuste kättesaadavus ja kõrge kvaliteet.

Riigikontroll auditeeris 2001. aastal teatripoliitika planeerimist ja rahastamist Kultuuriministeeriumis. Teatritele eraldatud summad on aastast 1991 pidevalt kasvanud, jõudes 2001. aastaks 180 miljoni kroonini. Sealjuures maksis riik igale teatrikülastajale 2000. aastal peale keskmiselt 131 krooni. “Vanemuisel” kujunes riigitoetus ühe teatrikülastaja kohta 2000. aastal aga isegi üle 300 krooni, mis võimaldas mängukavas hoida ooperit, mille 10 etendust hooajal külastas keskmiselt etenduse kohta 73 külastajat.

Positiivne on, et Kultuuriministeerium on aru saanud vajadusest korraldada ümber teatrite rahastamine ning alustanud selle muutmist tulemusekesksemaks, pöörates tähelepanu ka külastajate arvule. Lisaks on Kultuuriministeerium püüdnud teatrite rahastamisel arvestada ka lasteetenduste ja maaelanikest külastajate vajadustega.

Kuigi esimesed sammud teatrite rahastamise sidumisel tulemustega on tehtud ning vähemalt paberil hakatud finantseerima külastajat, ei ole uus süsteem veel realselt käivitunud ning rahastamisel on arvestatud ikka senini välja kujunenud eelarveproportsioone, sõltumata teatrite edukusest või edutusest külastajate teatrisse toomisel. Riigikontroll soovitas Kultuuriministeeriumil välja töötada selge rahastamisskeem ning sellest ka kinni pidada, et tagada rahastamise usaldusväarsus ja läbipaistvus.

Kultuuriministeerium ja Riigikogu peaksid kogu kultuuri rahastamisel hakkama senisest enam arvestama, mida tahetakse tegelikult saavutada, ning mõõtma tulemusi ka majanduslikes kategooriates. Tuleks põhjalikult kaaluda, kas hind, mida me maksame ühe teatrikülastuse eest, on põhjendatud, ning kas selle raha eest ei oleks hoopis kasulikum toetada muid kultuurialgatusi. Pole mõtet suunata raha vaid olemasoleva kultuurivõrgu säilitamisele, tähelepanu tuleks pöörata ka innovatsioonile kultuurikorralduses.

Kaire Tamm

Kaire Tamm (25) on tulemusauditi osakonna audiitor ning töötab Riigikontrollis alates 2000. aasta augustist. Ta on osalenud auditites, mille teemadeks on olnud investeringute juhtimine kultuuris ja hariduses, kutseharidus, koolikohustus ja teatripoliitika.

Rahandusministeerium – parlamendi laenukomitee

Eesti riik on suur kinnisvaraomanik ning nagu omanikul ikka, on ka riigil vaja hoolitseda oma vara säilimise ja ajakohastamise eest. Nii on viimastel aastatel riigieelarvest eraldatud investeeringuteks ligi 1,5 miljardit krooni aastas. 2002. aasta riigieelarves ulatub nende osatähtsus eelarves ilma pensioni- ja ravikindlustuskuludeta 8,7%-ni. Samal ajal on vajadus investeerida palju kordi suurem kui tegelikud võimalused. Näiteks on Kultuuriministeeriumi riigieelarveliste investeeringute koguvajadus 2001.–2004. aasta investeeringute kavas üle 2,5 miljardi ja Haridusministeeriumil üle 1 miljardi krooni. Riigil tuleb teha raskeid otsuseid, kellele kui palju anda.

Eraettevõtjal, kes soovib pangalaenu abil kinnisvarasse investeerida, tuleb oma äriplaani väärtuslikkuse tõestamiseks läbida põhjalik kadalipp. Ta peab veenma panga laenukomiteed, et tema projekt on usaldusväärne, et ta on võimeline antud raha heaperemehelikult kasutama ja suuteline laenu tagasi maksma. Enne laenuotsuse tegemist hindab panga laenukomitee väga hoolikalt kõikvõimalikke riske, jättes pinnale vaid kõige usaldusväärsemad projektid. Kuna projekti tulemuste eest vastutab ka laenuandja, jälgib ta selle käekäiku hoolikalt ja pidevalt.

Võiks arvata, et samamoodi käitutakse ka avalikus sektoris, sest tegemist on ikka väga suurte rahadega. Tegelik olukord on siiski hoopis teistsugune. Riigikontroll auditeeris 2000.–2001. aastal riiklike investeeringute planeerimist kolmes ministeeriumis – Haridus-, Kultuuri- ja Kaitseministeeriumis – ning nende auditite põhjal võib öelda, et riigieelarvest investeeringuid saada on tunduvalt lihtsam kui pangalaenu taotleda. Näikse, et meie kõigi ühisest rahakotist võib kulutada ka juhuslikele projektidele, mis mingilgi määral ei aita kaasa pikaajaliste eesmärkide saavutamisele.

Riigikontrolli auditid näitasid, et pahatihti piisab investeeringu saamiseks ainult planeeritava aasta rahavajaduse, kahe järgneva aasta ligikaudse rahavajaduse ning projekti esialgse maksumuse esitamisest. Paljudes heakskiidu saanud investeerimisprojekti taotlustes puuduvad isegi projekti oodatavad tulemused, rääkimata seotusest valdkonna või piirkonna strateegiliste arengusuundadega. Samuti pole selgust selles, kuidas on korraldatud investeerimisprojekti juhtimine ja millised on tähtajad.

Kuna investeerimistaotlused on väga lakoonilised ning nende esitamisega ei kaasne ei taotlejale ega ka raha eraldajale mingit sisulist vastutust, siis on loomulik, et peaaegu kõik asutused proovivad õnne ning esitavad oma taotlused. Ministeeriumidele kehtestatakse igal aastal investeeringute piirmäärad, mille järgi saadakse igal juhul konkreetne portsjon raha. Järelikult on investeeringud juba enne nende vajalikkuse põhjendamist sisuliselt garanteeritud, ükskõik, missugune on projektide kvaliteet. Seetõttu koostataksegi investeeringute

pingerida aru andmata, mida projekt endast reaalsuses kujutab. Nii on võimalik, et investeeritakse koolimajadesse, kuhu tegelikult ei jätku õpilasi, või väeosadesse, millel puudub seos kaitsejõudude tulevikusuundadega.

Kes siis ikkagi vastutab nurjaläinud projekti eest? Kindlasti pole kõiges süüdi raha taotleja, kelle läbimõtlemata projekti finantseeriti. Vastutus lasub suuresti ka laenukomiteel, kes on sellele rohelise tee andnud. Parlamendi laenukomiteeks võiks olla Rahandusministeerium, kes peaks hoolt kandma, et parlamendiliikmete lauale jõuaksid vaid nõuetekohaselt põhjendatud ja analüüsitud investeerimisprojektid. Samas ei tohiks tema ülesanded piirduda üksnes projektide mahatõmbamisega, vaid esmatähtis on juhendada ja koolitada. Ministeeriumid peavad teadma, milline on eeskujulik investeerimisprojekt. Nii kaua kui nad seda ei tea, ei saa neilt seda ka nõuda.

Dag Ainsoo, Kristjan Paas

Dag Ainsoo (24) töötab Riigikontrollis 2000. aasta septembrist. Tulemusauditi osakonna audiitor täidab praegu auditijuhi ülesandeid, tegeldes riigieelarve ja riigikaitse, endiste vangide resotsialiseerimise ja noorte kurjategijate kohtlemise temaatikaga. Tema Tallinna Tehnikaülikoolis tehtav magistritöö käsitleb tulemuste mõõtmist avalikus sektoris.

Kristjan Paas (27), tulemusauditi osakonna auditijuht, alustas Riigikontrollis tööd 1999. aasta jaanuaris. Tema auditid on käsitletud peamiselt kultuuri-, haridus- ja teadusvaldkonda; doktoriõppes Tallinna Tehnikaülikoolis uurib ta hariduspoliitiliste otsuste mõju riigi sotsiaalmajanduslikule arengule. Kristjan Paas on ka üks Riigikontrolli sisekoolitajatest.

Kaval-Ants ja Vanapagan

Riigieelarve läbipaistvuse üle on üksjagu pead murtud ning see on kujunenud retooriliseks leksikaks. Samas on jätkuvalt üleval küsimus: kas Riigikogu teab täna, mida ta eelarve kinnitamisega saada tahab? Mida tegelikult saadakse? Mille alusel otsustatakse eelarvevahendite saatus?

Valitsus esitab Riigikogule otsustamiseks riigieelarve eelnõu koos seletuskirjaga, kus antakse lubadusi. Muidugi võib nuriseda selle üle, et seletuskirjas ei ole piisavalt infot, et seletuskiri on üldsõnaline. Kuigi näiliselt otsustab eelarvevahendite jagamise üle Riigikogu, on maksumaksja raha paigutamisel antud seadusandja roll tegelikult täitevvõimule (valitsusele) – vastuvõetava riigieelarve seadus teksti on kirjutatud ainult koondsummad ning eelarve eelnõu seletuskirjas on esitatud mõnerealised mittesiduvad lubadused. Kahjuks ei ole ka nende nappide lubaduste täitmine tagatud, sest eelarve eelnõul puudub seaduse jõud, st väljakäidud lubaduste täitmist ei saagi nõuda.

Võib öelda, et on parlamendi tahe anda täpsema otsustamise õigus raha jagamise üle ametnikele, kes igapäevaeluga rohkem kursis ning peaksid seetõttu suutma raha operatiivselt ja otstarbekalt jagada. See on tõenäoliselt üsna mõistlik otsus. Kuid õigusega kaasneb ka vastutus – kohustus anda aru, kuhu raha paigutati, mida maksumaksja selle eest sai (teenused, investeeringud jne). Selle vastutuse kandmisega on täna kehvasti.

Eelarve täitmise aruanne peaks valitsusele olema aasta olulisim aruanne. Aga kuidas tegelikult on? Nõuded sellele aruandele on suhteliselt napid: seaduses on toodud nimekiri aruande kohustuslikest osadest, avamata sealjuures sisu. Ja ametnikud on seda täites lähtunud miinimumprogrammi printsiibist, st mitte sõnagi rohkem kui seaduses kirjas.

Mida see aruanne endast siis kujutab? 178 lehekülge numbreid. Saame teada, kas, kes ja kui palju on eelarvevahendeid kulutanud. Kahjuks ei ole aga sõnagi, mis selle raha eest on saadud. Mida sellise aruande põhjal võib otsustada? Näiteks Politseiameti kohta saame aruandest teada, et ametile mõeldud palgaraha kulutati ära 100%. 414 miljonit krooni maksumaksja raha. Kas Politseiametile tuleks maksta preemiat tublide tulemuste eest? Eelarvevahendid kulutati ju ära nii, nagu ette nähtud. See ei ole kriitika konkreetselt Politseiameti aadressil. See on täpselt samamoodi iga teise asutuse puhul.

Mis siis kohustaks asutusi aru andma? Vabariigi Valitsuse seaduse järgi vastutavad ministrid oma valitsemisalas toimuva, sh aruandluse eest. Nõuded valitsemisala aruandes esitatud info kohta kehtestab Rahandusministeerium. Nende aruannete sisu on paranemas. Kuid neid aruandeid ei esitata parlamendile. Parlamendile annab aru valitsus tervikuna ainult eelarve täitmise aruandega, millest oli eespool juttu. Ja nõuded sellele aruandele on kirjas riigieelarve seaduses. Selline on parlamendi tahe. Nagu nõiarang.

Kas parlament on õigusi allapoole delegerides unustanud vastutuse?
Kas parlament on olnud liialt heausklik ja seda kasutatakse kurjalt ära?
Kas on tegemist vastutuse enda kaelast ära veeretamisega: parlament võtab eelarve vastu infot omamata, sest valitsus ei esita vajalikku infot “söödaval kujul”? Valitsust ei saa aga süüdistada, sest seadusega ei ole nõutud enamat ja seadus on parlamendi tahe. Kelle huvides on sellise segaduse loomine?
Kes on Kaval-Ants ja kes Vanapagan? Või on ühed rehepapid kõik?

Riigieelarve menetlemine nõuab rahvasaadikutelt suurt vastutustunnet. Oleks loogiline, et eelarve täitmise aruandeid kasutatakse järgmise riigieelarve menetluses. Selleks peab aga aruanne sisaldama vajalikku teavet. Ja et eelarve menetlemisel võetaks arvesse audiitori arvamust nimetatud aruande kohta. Aga see on juba järgmine teema.

Kaie Karniol

Kaie Karniol (31) on Riigikontrollis alates 1999. aasta novembrist. Spetsialistist ja hilisemast finantsauditi osakonna auditijuhist sai 2001. aasta jaanuaris finantsauditi osakonna peakontrolör; kes juhib ministeeriumide ja nende hallatavate riigiasutuste raamatupidamisaruannete iga-aastast auditeerimist. Kaie Karniol osaleb ka Rahandusministeeriumi juures tegutsevas riigi raamatupidamise ümberkorraldamise töögrupis.

Finantsaruande mõttekus ja mõttetus

Finantsaruande koostamiseks ja auditeerimiseks investeeritakse nii era- kui ka avalikus sektoris palju ressursse. Miks? Erasektoris on audiitori poolt õigeks ja usaldusväärseks tunnistatud finantsaruanne vahend, mille abil hinnata ettevõtte finantsseisundit ja tulemusi, langetada juhtimisotsuseid ja planeerida edasist tegevust. Aruandest nähtub juhtkonna tegevus ja tulemuslikkus antud perioodil, varade hetkeseis ja väärtus, rahahulk, mis võlgu ollakse ja mis on vaja sisse nõuda jm.

Täna koostavad ka avaliku sektori asutused finantsaruandeid, mis hiljem koondatakse riigi kui terviku kohta. Koostajate üha kasvavate kogemuste toel ja audiitorite abil hakkavad avaliku sektori finantsaruanded aina enam sarnanema erasektori omadele. Ei kajastata küll veel kõiki majandustehinguid ja kogu aruandes ei toetuta tekkepõhisele arvestusprintsibile*, kuid aruanne on ikkagi loetav ja juhtimisotsuste tegemiseks kasutatav.

Pigem on probleem selles, et vajalikku infot ei osata küsida ja olemasolevat lugeda. Aruandeid koostatakse vaid eesmärgiga täita õigusaktidega kehtestatud kohustust. Keegi ei julge väita, et meil aruannet vaja ei ole, aga keegi ei oska ka öelda, miks meil seda vaja on. Levinud on ka arvamus, nagu oleks aruannet vaja üksnes selleks, et saaks riigi kui terviku kohta näitajad kokku koondada. Üksik asutus olevat justkui lihtsalt selle masinavärgi ohver.

Niisiis – vaatamata sellele, et aruanded on juhtimisotsuste tegemiseks kasutatavad, ei kiputa neid siiski juhtimisel vajalikuks pidama. Üks näide tänase olukorra kohta:

Riigikontroll juhib tähelepanu, et kulude kajastamine valedel kontodel võib oluliselt mõjutada finantsaruande põhjal tehtud juhtimisotsuseid.

Auditeeritava vastus:

Arvestame märkusega. Ministeeriumis tehakse juhtimisotsuseid peamiselt eelarve artiklite ja kassakulude aruannete alusel, seetõttu loodame, et raamatupidaja konteerimisvea tõttu ei ole ministeeriumi juhtimine kannatanud (Riigikontrolli rõhutused).

Näide peaks ilmekalt tõestama, et juhtkonna eesmärk on kulutada ära raha, mis veel eelarvest saada on, kulutamise edukusest aga sõltub omakorda hinnang juhtkonna tegevusele. Teisisõnu põhineb tänane finantsjuhtimine tõestamisel, et kogu raha on võimalik ära kulutada – kulutada ära, oled tubli ja saad järgmine aasta sama palju või rohkem, kui ära ei kuluta, polnud

* Erinevalt kassapõhisest, mille puhul kajastatakse majandustehing siis, kui raha on tegelikult laekunud või kohustus tegelikult makstud (ei kajastata aga nt laekumata nõudeid ja maksmata kohustusi), kajastatakse tekkepõhise arvestusprintsibi puhul majandustehingud siis, kui need on tegelikult toimunud, sõltumata sellest, kas raha on laekunud või tasutud.

järelikult vajagi ja pole ka tulevikus! Selline anomaalia tekitab olukorra, kus keegi enam ei mõtle investeeringute prioriteetsusastmele ja eelarves kättevõideldud raha kulutamist ei suudeta kontrollida.

Kas riik suudab kontrollida ja hinnata näiteks toetustena välja jaotatud vahendite mõju ja tulemuslikkust? Julgen väita, et ei suuda, ja tuginedes Riigikontrolli eelmise aasta tähelepanekutele kardan, et ei soovigi suuta. Samamoodi ei tunne eelarve koostamisel keegi huvi, millises seisus on tegelikult asutuse põhivara ja kas sinna ikka on vaja investeerida või leidub mõni muu ja parem moodus maksumaksja raha paigutamiseks. Raha kulutaja annab finantsaruande kaudu küll aru, kuhu ta kulutas, kuid arusaamatuks jääb, miks seda keegi efektiivsemate otsuste tegemiseks ei kasuta.

Eelarvete koostamise põhiküsimus näibki seisnevat olemasoleva “piruka” kõiki osapooli rahuldavas jagamises, võtmata arvesse asutuse tegelikke prioriteete ja suutlikkust jõuda soovitud tulemuseni.

Praegu on kujunemas situatsioon, kus finantsaruande koostamine on saamas eesmärgiks omaette, ilma selle suurepäraseid vilju realselt ära kasutamata. Siin on tänasel juhtimiskompetentsil veel märkimisväärselt ruumi areneda. Et langetada adekvaatsemaid juhtimisotsuseid ja seeläbi kasutada maksumaksja raha tulemuslikumalt, on eelarveprotsessi sisendina kindlasti tarvis õiget ja usaldusväärset finantsaruannet, ja seda igal võimalikul tasandil. Mida aruanne praegusega võrreldes veel täiendavalt peaks sisaldama, on juba aruande tarbijast, oskustest ja tahtmisest infot nõuda.

Tõnis Saar

Tõnis Saar (23) asus Riigikontrolli tööle 2000. aasta detsembris.

Finantsauditi osakonna auditijuhina kontrollib ta Rahandus-, Kultuuri-, Haridus- ja Sotsiaalministeeriumi ning nende hallatavate riigiasutuste raamatupidamise aastaaruandeid.

Tõnis Saar on olnud tegev Riigikontrolli kompetentsijuhtimise juurutamise töörühmas ning osaleb praegu Rahandusministeeriumi juures tegutsevas riigi raamatupidamise ümberkorraldamise töögrupis.

Kui palju maksavad andmed?

Riigiasutused puutuvad kokku oma töös suurte andmemassiividega, millega toimetulekuks on loodud IT-lahendusi andmebaaside ja nende juurde kuuluvate programmide näol. Suuremate andmebaasidena võib nimetada Maksu- ja Tolliameti, Riigi- ja Haigekassa andmebaase ning äri- ja rahvastikuregistrit.

Nii nagu igal tootel on oma hind, millest sõltub toote efektiivsus, nii ka igal registril. Suuremate kulude korral on efektiivsus väiksem – hinna kasvades jõuame piirhinnani, millest alates ei ole elektroonilise andmebaasi arendamine ja pidamine enam õigustatud. Samuti on efektiivsuse huvides oluline võrrelda sarnase teenuse turu keskmist hinda konkreetse andmebaasi väljaarendamiseks tehtud kuludega. Kas me aga teame, kui palju lähevad maksma riigi IT-arendused ja registrite pidamine? Kui ei tea, siis kas suudame hinnata, et oleme teinud õige valiku?

Tulu

Kuna avalik sektor ei müü oma tooteid otsesele tarbijale, siis ei ole võimalik hinnata ka registrite otsest tulu. Küll aga saame me loetleda positiivseid funktsioone, mida nende kaudu on võimalik täita. Võrreldes saadud teenust selleks kulutatud rahaga, on parlamendil parem ülevaade maksumaksja raha efektiivsest kasutamisest.

Registritest saadav tulu on:

- info koondamine paremate juhtimisotsuste langetamiseks (mh andmete ajaline võrreldavus, mille kaudu on võimalik hinnata mistahes muutusi),
- kontrollifunktsioon eraldiseisva ja sõltumatu arvestuse kaudu (nt riigivararegister),
- info avalikustamine süsteemsel kujul.

Tulu vähendavateks asjaoludeks on väärad andmed või andmete puudumine ning andmete halb kättesaadavus ja töödeldavus (nt andmebaaside ristikasutuse puudumine).

Kulu

Registritega seotud kuludeks on põhiliselt registri aluseks oleva tarkvaralitsentsi soetamine ning registri kohaldamine, arendamine ja baasandmete sisestamine. Infoturbe nõuded, mis on vajalikud andmete säilimiseks, täienduste autoriseerimiseks ja isikuandmete leviku tõkestamiseks, teevad IT lahendused suhteliselt kalliks. Lisaks on muidugi ka otsesed kulud, nt palk ja andmete kogumise kulud.

Infotarkvara arendusprojekti kulude ja kapitalimahutuste kohta peaks saama raamatupidamisaruannetest. Raamatupidamispõhimõtted näevad ette, et püsi-

väärtuse loomine eristataks jooksvatest kuludest. Selle tulemusena on võimalik aruandest näha, kui palju on investeeritud registri loomisse ehk tulevikku ja kui palju on hetkevajadustena “ära söödud”.

Praegu võib täheldada, et immateriaalse varana võetakse arvele üksnes tarkvaralitsents. Üldjuhul moodustab peamise osa investeeringutest aga tarkvara seadistamine ja arendamine. Raamatupidamises kajastatakse neid jooksvate kuludega segamini, mistõttu on raske aru saada, kas need on registri arendamise põhikulud või jooksvad kulud andmebaasi täiendamiseks.

Mis võib juhtuda?

Esiteks võib rääkida vastutuse puudumisest, kuna kuskilt ei ilmne tarkvara arendamise tegelik kulu, ka mitte see, kui on tehtud põhjendamatuid kulutusi. Tihti toimub arendamine raha eest, mis on mõeldud jooksva töö finantseerimiseks – projektid venivad ja tarkvara ei leia reaalselt rakendust.

Teiseks on väga raske teha otsuseid uute tarkvaraprojektide kasutuselevõtu kohta, kui puudub info sarnaste projektide kohta, mille kaudu määratleda projekti orienteeruv hind.

Mis võiks muutuda?

Küllaltki lihtsalt ja käepäraselt on see probleem lahendatud mujal maailmas. Lähtutakse põhimõttest, et kui arendustegevuse käigus loodud väärtus on kasutatav rohkem kui aasta ja oluline, siis võetakse see arvele põhivarana. Sisuliselt kehtivad taoliste projektide puhul samad põhimõtted kui materiaalse põhivara soetamisel või loomisel.

Selline lähenemine võiks olla heaks aluseks lahendada sarnaseid situatsioone ka Eesti avalikus sektoris. Seni peame tõdema, et meil ei ole täpset ülevaadet, kui palju maksab tegelikult ühe registri loomine ja kui suur on jooksev kulu.

Niisiis on meil valida tarkvaraarenduse põhivarana arvelevõtmise ja jätkuva ebamäärasuse vahel. Kumma valime meie?

Urmas Peterson

Urmas Peterson (25) alustas Riigikontrollis tööd 1998. aasta oktoobris. Finantsauditi osakonna auditijuht on keskendunud Sise- ja Kaitseministeeriumi ning nende hallatavate riigiasutuste raamatupidamise aastaaruannete auditeerimisele. Urmas Peterson on kaasaegseid juhtimisteooriaid tutvustava ja juurutava Eesti-Atlandi ühingu liige.

Aatomik ja küberneetiline karu

Ühes lastejutus kohtus Aatomik küberneetilise karuga. Sõbralikult tarka juttu vestes selgitas karu Aatomikule küberneetika põhitõdesid. Noor ja roheline Aatomik kuulas ja noogutas oma prootonist pead, kuid aru ei paistnud ta suurt midagi saavat. Kuna Aatomik ei mõistnud, mida ta küsis (ehk sisend – otseside) ja mida karu vastas (väljund – tagasiside), ei taibanud ta ka, mida karu endast üldse kujutas (toimemehhanism – “must kast”).

Pilt tuleb tuttav ette, kui vaadata situatsiooni, kus riik annab oma funktsioone (seega ka maksumaksja raha) üle eraõiguslikele institutsioonidele – sihtasutustele ja riigi osalusega äriühingutele – ja siis neid justnagu juhtima hakkab. Rollid jagunevad järgmiselt: riik kehastab Aatomikku, riigi soovid koos rahaga on otseside, muud isikud “mustad kastid” ehk küberneetilised karud ning viimaste tegevuse tulemused ja aruandlus kujutavad tagasisidet. Mida funktsioonisiirdest võidetakse peale töötajate palgatõusu, arvatakse olevat sedavõrd iseenesestmõistetav, et seda ei pruugi selgitada. Nii kulgevad asjad lihtsalt paremini.

Tähtsaim on siinjuures hinnata, kuidas toimib kirjeldatud juhtimisahel. Riigikontrolli audititest on kujunenud üldjoontes järgmine pilt.

Eesmärkidena on harilikult välja käidud funktsioonid või on need sedavõrd üldsõnalised, et peale heade soovide ei väljenda nad midagi. Kui palju raha on sel teel välja antud, võib ainult arvata, sest raha voolab mööda mitmesuguseid läbipaistmatuid eelarvekanaleid. Siseministeriumi andmeil on sihtasutused saanud aastail 1998–2001 riigieelarvest miljard krooni, kuid põhjendatult võib eeldada suuremat summat. Mida eraldatud raha eest lisaks edendamisele, parandamisele, lähendamisele ja täiustamisele täpselt soovitakse, jääb saladuseks. Selline on sisend ehk otseside.

Kogutav aruandlus fikseerib, et riigi raha on ära kulutatud ning kulutamist on kajastatud reeglina õigesti ja õiglaselt. Ühe riigile kuuluva äriühingu nurgaauditiitorile tundus sellest vähe ning ta lisis järelauditsusesse (*sic!*), et “... töötajad peaksid rohkem puhkama ja riigiaktsiaseltsi kohta on palgad liiga väikesed”. Tegevusaruanded ja riigi esindajate aruanded ministeriumile ning ministeriumide aruanded Rahandusministeriumile on enamasti rahustavas toonis kinnitused, et töö käib rahanappusele vaatamata endise hooga. Ega õigusaktides suurt midagi rohkemat pole nõutudki.

Tihti põhjendatakse funktsioonisiiret eraõiguslike isikute kõrgema kompetentsusega. Ühe 100%-lt riigile kuuluva äriühingu nõukogu leidis “kompetentselt”, et “... kuna ettevõtte bilansivälisel kontrol on ligi pool miljonit krooni vabu rahalisi vahendeid, võib preemiat maksta”. Kõnekeeles nimetatakse säärast seadusevastast tasumisviisi mustaks kassaks. Selline on tagasiside.

Omaette nähtuseks on riigi esindajaid sisaldavad nõukogud ehk “mustad kastid”. Küberneetikas tähistavad need tundmatu toimemehhanismiga objekte. Neid saab tundma õppida, kui teatakse otsesidet ning võrreldakse seda usaldusväärse tagasisidega. Nagu näha, ei ole praegu kumbki teada. Teada on vaid, et raha kuhugi läheb. Niisiis tumenevad “mustad kastid” edasi ja on muutumas “mustadeks aukudeks”. Kuna küberneetika kontekstis on tegemist juhitamatute ja tunnetamatute fenomenidega, on siinkohal sobimatu rääkida riigi huvide kaitsest ja järgimisest või juhtimisest üleüldse.

Näiteks Põllumajanduse ja Maaelu Krediteerimise Fond on saanud aastate jooksul üle 600 miljoni krooni, millest osa on mitmesuguste toetustena laiali jagatud, enamik aga panga kaudu välja laenatud (milleks veel sihtasutus siin vahel on?). Põhikirjaliseks eesmärgiks ehk riigi huviks on seatud maal tegutsejate soodsa intressiga krediteerimine (mis tegelikult on ülesanne, mitte eesmärk). Sisulise töö teeb pank, kes valib välja kõlbulikud laenuaotlejad. Neist omakorda valib nõukogu hääletamise teel umbes pooled, ilma et kuskil oleks välja toodud kriteeriume, kellele laenu anda, kellele mitte. Üheski määrava tähtsusega juhtimisdokumendis ei ole sõnagi sellest, mida kaugema eesmärgina taotletakse: kas eelistatakse looma- või kanepikasvatust, taluturismi, mahepõllundust, puskariajamist vms. Lihtsalt ühed saavad raha, teised mitte.

On kaunis komme lüüa kriitikud jalust positiivse programmi nõudega. Peatumata pikemalt küsimusel, kas seda ongi alati vaja, kui kogu ettevõtmise alus ja mõttekus on küsitavad, pärimel siiski nüüdki – jah, jutt võib ju õige olla, aga mida siis teha?

Põhiline on ju ammu teada igast korralikust juhtimisõpikust (kasvõi mehhaanikaalasest). “Juhtimine” tuleb muuta juhtimiseks, st seada selged ja mõõdetavad eesmärgid, määratleda prioriteedid ja otsustuskriteeriumid, koostada konkreetsete tegevuskavad, anda need täitmiseks kindlatele isikutele, kes ka tulemuste eest vastutaksid, seada sisse toimiv sisekontrollisüsteem, muuta avalikes huvides läbi viidud tegevus läbipaistvaks jne. Enne veel võiks muidugi kalkuleerida, millal üldse tasub riigi funktsioone kellelegi anda. Ka Riigikogu saab siin üht-teist ära teha. Muidu võime jäädagi Aatomiku kombel mõistatuslikku küberneetilist karu uudistama.

Jüri Kurss

Jüri Kurss (45), finantsauditi osakonna vanemaudüitor, on Riigikontrollis alates 1999. aasta augustist. Ta on töötanud Tallinna Tehnikaülikoolis majandusõppejõuna; praegu kontrollib ta Majandus- ja Sotsiaalministeeriumi, Kaitsepolitsei- ja Politseiameti raamatupidamise korrektsust.

Riskantsed toetused

Riigieelarve kuludest moodustavad mitmesugused toetused 5 miljardit krooni (ilma ravi- ja pensionikindlustuseta). Raha antakse eelarvest nii füüsilistele kui ka juriidilistele isikutele, kusjuures eri liiki toetuste tarbijateks on enamik inimestest. Toetusteks kasutatava raha maht ning saajate suur arv esitab kõrged nõuded toetusi ette nägevatele seadustele ja nendes toodud täpsustavatele muudele õigusaktidele.

Riigikontrolli toetuste auditid kuues ministeeriumis hõlmasid möödunud aastal riigieelarve kulusid ligi 1 miljardi krooni ulatuses.

Selle asemel et tegelda eraldi kõikide toetustega, milleks Riigikontrollil niikuinii võimalusi pole, peame rahaülekannete tagantjärgi revideerimise asemel märksa tõhusamaks selgitada, kas on loodud vajalike preventiivsete mõjudega õiguslik keskkond ehk sellised eeltingimused, mis teeksid pettused nii ebatõenäoliseks kui võimalik.

Kuna toetuste maksmise puhul on peamised riskid kuritarvitus ja väärkasutus, siis oleme auditeerimisel kasutanud lähenemist, mida rakendatakse nende riskide vältimiseks paljudes riikides. Kuritarvituse all peetakse silmas raha ebaseaduslikku ülekandmist või ülekandmata jätmist, väärkasutuse all aga raha ülekandmist vastuolus õigusaktis toodud eesmärgi ja põhimõtete, kuid mitte otse kirjatähga.

Mainitud üldine lähenemine seisneb järgnevas.

- Toetust ette nägevad õigusaktid peavad paika panema toetuse selge eesmärgi ning sisaldama täpseid ja üheselt mõistetavaid toetuse saamise tingimusi. Näiteks puudusid puuetega inimestele makstava toetuse puhul selged kriteeriumid, mille alusel ühele inimesele määrata toetust ja teisele mitte. Puuetega inimeste sotsiaaltoetust võis saada ka see, kes viibis pikaajalisel haiglaravil.
- Kuna paljudel juhtudel määratakse toetust taotleja esitatud info alusel, siis peavad olema loodud võimalused infot kontrollida ning seda tuleb ka erinevaid andmebaase kasutades teha. Teraviljatoetuse maksmise süsteemi puhul polnud kindel, kas põld, mille alusel toetust taotleti, ka tegelikult olemas oli, ja kui oli, siis kas ikka toetuse taotleja sellel vilja kasvatas. Piimalehma toetusega võis juhtuda nii, et lehm, kelle kasvatamise eest toetust maksti, oli juba aastaid tagasi inimeste toidulauale jõudnud.
- Toetuse määrajate tegevus peab olema võimalikult avalik, seda nii saamise tingimuste kui ka saajate puhul. Toetuste andmisel tuleb tagada taotlejate võrdne ja ühetaoline kohtlemine.
- Näiteks ilmus sõnum, et teraviljatoetuse taotleja peab taimekaitsevahendite üle arvestust pidama, vaid mõnes maakonnalehes.

Teistes maakondades jätsid paljud põllumehed nõude teadmatusesest täitmata ning jäid seetõttu ka toetusest ilma.

- Kuritarvituste ilmnemise juhtudeks peavad olema ette nähtud sanktsioonid nii toetuse taotlejatele kui ka määrajatele ning neid sanktsioone tuleb ka rakendada.

Senise audititegevuse põhjal saame selgelt järeldada – õigusaktide tegemisel ei ole arvestatud kuritarvituste ja väärkasutuste vältimise nõuetega. Praktiliselt iga meie sellealane audit on lõppenud ettepanekutega täpsustada või muuta õigusakte.

On väga tähtis, et ministriumid hindaksid kuritarvituste ja väärkasutuste võimalusi juba õigusloome staadiumis. Töötades välja õigusakti, mis näeb ette mingit uut toetust, või muutes olemasoleva toetuse regulatsiooni, tuleks arvestada kõiki eeltoodud aspekte – toetamise täpset eesmärki ja sihtgruppi, info kontrollimise võimalust, sanktsioonide olemasolu ning toetuse määrajate tegevuse võimalikult laia avalikustamist.

Lisaks auditites tehtud ettepanekutele oleme 2001. aastast andnud oma arvamusi seaduseelnõude kohta ka otse Riigikogu komisjonidele. Seda eelkõige juhtudel, kui seaduseelnõusid on menetletud kiireloomulisena ning Riigikontroll pole saanud anda oma hinnanguid eelnõu väljatöötamise varasemas staadiumis.

Nii esitasime Riigikogu rahanduskomisjonile oma ettepanekud uue hasartmängumaksu seaduse, kultuurikomisjonile aga uue õppetoetuste seaduse kohta.

Vähendamaks võimalikest kuritarvitusest ja väärkasutusest tulenevaid riske hindab Riigikontroll neid võimaldavaid süsteeme ka edaspidi.

Jüri Kõrge

Jüri Kõrge (50) alustas Riigikontrollis tööd 1991. aasta veebruaris.

Pikka aega tegeles ta kultuuri-, haridus- ja teadusteemadega, praegu juhib tegevusriskide auditi osakonna tööd ning on ka Riigikontrolli esindaja audiitorite kutsekomisjonis. Möödunud aastal sai Jüri Kõrge vabariigi presidendilt Valgetähe IV klassi teenetemärgi pikaajalise kohusetundliku töö eest riigi ühe põhiseadusliku institutsiooni ülesehitamisel ja arendamisel.

Kes vajab toimetulekutoetust?

Igal toetusel on oma spetsiifiline otstarve, miks teda inimestele antakse, näiteks toimetulekutoetus aitab inimestel “toime tulla”, end mingil minimaalsel tasemel ära elatada, mõni teine toetus aitab inimesel haridust omandada jne. Kuid lisaks planeeritud mõjudele on rahal ka planeerimata mõjud inimekäitumisele. Neist olulisim on siinses kontekstis see, et inimesed tahavad raha juurde saada – kui on teada, et mingit toetust makstakse, siis astuvad ratsionaalsed inimesed samme selle nimel, et seda toetust saada. Seega, kui mõistetakse, et toetus on rohkem väärt kui selle saamiseks nähtav vaev, siis püütakse hankida endale staatust, mis lubab toetust taotleda.

Inimene loobub toetuse taotlemisest vaid siis, kui vaev ei tasu end ära (sissetulek on piisav) või kui tal ei õnnestu kuidagi muretseda staatust, mis võimaldaks toetust saada. Teisest punktist möödahiilimisel ollakse vägagi leidlikud: inimene üürib oma sissetulekuta pereliikmele välja osa endale kuuluvast eluasemest, et viimane saaks toimetulekutoetust; abikaasa ei maksa oma alaealistele lastele elatusraha ning lapsi kasvatav abikaasa taotleb seetõttu toimetulekutoetust; toetust taotlevad ja saavad juba niigi riigi kulul toimetulekuga tagatud isikud jpm.

Need olid näited selle kohta, kuidas raha inimesi petma paneb. Kas see on halb? Riigi seisukohalt on sellised nähtused tõesti halvad, kui eeldada, et toetuse eesmärk pole mitte ainult võimaldada inimestel ellu jääda, vaid ka oma elujärge edasi arendada – tööd leida, oma firma luua. Võib oletada, et selline rahasaamise võimalus võtab inimestelt energia ja aja, mis muidu võiks kuluda hoopis töötamiseks või haridustaseme tõstmisele.

Toetus on niisiis teatud mõttes arengut pidurdav.

Kuidas meil määratletakse see inimring, kes toetust vajab?

Toimetulekutoetuse maksmisega tegeleb maksumaksja kulul suur hulk ametnikke. Toetuse maksja on nagu toetuse saajagi inimene, kes tahab oma kasumit igal võimalikul moel kasvatada. Muuhulgas tahab ametnik hoolt kanda ka selle eest, et ta töö – toetuste maksmine – jätkuks.

Kui tema tööd reguleerivad seadused pole piisavalt täpsed või ranged, siis on ametnik nõus üsna kergekäeliselt toetusi laiali jagama.

Mida võiks teisiti teha?

Toetuse saamise võib teha nii lihtsaks, et see ei võta inimestelt kuigi palju aega ega energiat. See tooks aga peaaegu surmkindlalt kaasa toetuse nõudlejate arvu suure kasvu, kuna paljude jaoks muutuks toetuse taotlemine ratsionaalseks.

Kindlasti peab toetuse maksmine olema piisavalt ja selgelt reguleeritud. Toimetulekutoetuse puhul tuleks ühelt poolt määratleda täpsemalt vähekindlustatud inimese staatus, eristades toetuse ja sotsiaalabi vajaja, ning teiselt poolt karmistada toetuse saamise kriteeriume – maksmise aluseks ei peaks olema mitte kuusissetulek, vaid varanduslik olukord.

See aitaks vältida olukorda, kus toimetulekutoetust saab inimene, kel tõestatavaid sissetulekuid küll napib, kuid kel tegelikult on näiteks ohtralt kinnis- või muud vara. Nii saaks toimetulekutoetuse suunata tõesti vähekindlustatud osale elanikkonnast.

Toetuse maksmise üle peab toimima tõhus aruandlus ja kontroll – läbipaistev peab olema nii toetuse taotlemise kui ka otsuse (sh negatiivse otsuse) aluseks olev info; valeinfo või ebapiisava info esitamise puhuks peavad olema välja töötatud sanktsioonid, mida ka rakendatakse.

Saima Strenze

Saima Strenze (57) alustas Riigikontrollis tööd 1994. aasta novembris. Praegune tegevusriskide auditi osakonna audiitor on kontrollinud riiklikke fonde, sihtasutusi ja kunagisi riiklikke panku, samuti riiklikke ettevõtteid, nt Tallinna Sadamat.

Palgaastmestik – trepp või eskalaator?

Avaliku sektori palgasüsteem on seotud palgaastmestikuga põhjusel, et riigiasutustes oleks sisse viidud ühtne palgamaksmise süsteem, mis annaks koos ametinimetuste süsteemiga ülevaate tööjõu tasustamisest riigiasutustes. Nii väidab avaliku teenistuse seadus koos temaga tihedalt seotud õigusaktidega. Kas see ka tegelikult nii on – julgeks kahelda. Seadustes kirjeldatud ülim eesmärk on vägagi õige, ent selle rakendumine on mõningatel põhjustel raske.

Idealis peaks palgaastmestik andma mingigi pildi tööjõuturust avalikus sektoris. Ja “tööjõuturg” kehtib ka avaliku sektori kohta täie rangusega koos nõudluse ja üllatus-üllatus, ka pakkumisega, kuigi esialgu võib tunduda, et palga määravad ära ametikoht, millest tuleneb palgaaste, ja hiljem juba töötulemused, mille alusel on ehk põhjust maksta tulemuspalka ja muid seadusist tulenevaid ergutusi. Võib ju arvata, et riigiametnike tasustamisel on omad, erandlikud reeglid ning töötasud on erasektori omadega absoluutselt võrreldamatud. Aga riigiametnik ei ela teises riigis kui erasektoris töötav inimene. Isegi kui elaks, avaldaks tööjõuturu mõjurid ja üldine majanduskeskkond mõju nende tasustamisele.

Probleem on selles, et seadustega on palgaastmed fikseeritud, kuid tegelikus elus sõidavad palgaastmestiku trepi mõned – peamiselt kõrgemad – astmed teiste eest ära. Niisiis töötab trepina ehitatud seadeldise ülemine osa eskalaatorina. Erinevus koorub kõige kontrastsemalt kantsleri ametikoha puhul. Riigiteenistujate ametinimetuste ja palgaastmestiku seadus määrab kantslerile kõrgeima ehk 35. palgaastme. See toob ametimehele sisse ei rohkem ega vähem kui 12 500 krooni kuus. Sirvides ministriumide veebilehti, näeme kantsleri kuusissetulekut teises valguses. Näeme, et asutustes, kus on sõandatud see huvipakkuv info avalikustada, küünib summa enamikul juhtudest 25 000 krooni kanti. Olen kaugel arvamusest, et seda on palju. Ent see liigutab 35. palgaastme pea poole kõrgemale. Isegi eeldades, et teistel ametikohtadel ei ole erinevus palgaastme ja tegelikult makstava summa vahel nõnda suur, ei saa me tõsiselt kõnelda palgasüsteemi läbipaistvusest või palgamaksmise ühtsetest alustest.

Probleemil on ka teine mõõde. Lisatasusid, olgu nad siis astmepalga suurendamised, lisatasud täiendavate tööülesannete ja akadeemilise kraadi eest või tulemuspalgad, määratakse avalikus sektoris küllaliski müstiliste põhjendustega. Näited ei tee siinjuures liiga: lisatasu makstakse hea suhtlemisoskuse eest, koostööoskuste eest avalike huvide elluviimisel, turumajanduse üldpõhimõtete tundmise eest, iseseisva tegutsemise eest, osakonna töölerakendamise eest, teadmiste ja nende rakendamise eest, “õppimisvõime valmiduse” eest, erialase ettevalmistuse eest jne. Need näited annavad alust arvata, et praeguse ergutussüsteemi näol pole tegemist mitte tulemustest lähtuva tasustamisega, vaid pigem sotsiaalse ebavõrdsuse silumisega.

Efektiivselt toimiv palgasüsteem avalikus sektoris eeldab peaausjalikult kolme asja. Esiteks peab palgaastmeid olema selline arv, mis suudaks hõlma ta kogu ametinimetuste skaalat. Seejuures peaks kogu palgaastmete süsteem varieeruma suuremas vahemikus ning kahe kõrvutise astme vahe võiks olla mõnevõrra suurem. Sellise süsteemi puhul oleks edutamisest tulenev mõju riigiametnikule pikaajalisem ning lisatasude osakaal saaks väheneda.

Teiseks võikski just see nimetatud lisatasude osakaal tunduvalt väheneda ja tulevikus olla rohkem ja otsesemalt seotud riigiasutuste ning konkreetsete ametikohtade eesmärkidega.

Kolmandaks tuleks luua tööjõu hindamise süsteem, mis koosmõjus eelnimetatud kahe eeldusega otseselt motiveeriks töötajat saavutama järgmist astet palgaastmestiku trepis. Seda süsteemi on eesrindlikumad riigiasutused juba rakendamas.

Jääb vaid loota, et eskalaator ei liiguks muutuste tuules üha kõrgemale üles teiste Eestile esmavajalike trepil seisjate arvel.

Alo Lääne

Alo Lääne (27), finantsauditi osakonna auditijuht, alustas Riigikontrollis tööd 2001. aasta veebruaris. Ta auditeerib Majandus-, Teede ja Side- ning Justiitsministeeriumi ja nende hallatavate riigiasutuste raamatupidamise aastaaruandeid.

Kompetentsijuhtimine – mudel kogu avalikule sektorile?

Eestis kehtivad avaliku sektori juhtimise regulatsioonid on vananenud, millest annavad tunnistust korduvad katsed muuta avaliku teenistuse seadust, hindamis- ja tasustamiskorraldust jne. Avaliku sektori juhtimise arengut takistavad näiteks avaliku teenistuse ja ametiisiku definitsiooni ja rolli määratlemise raskused, otsustamatus karjääri- või positsioonisüsteemi kasuks, läbipaistmatu ja arusaamatu palgakorraldus, eesmärgipäratu ametnike reservi korraldus. Samas on olemasolevad regulatsioonid siiski nii paindlikud, et võimaldavad rakendada uusi juhtimisinstrumente.

Riigikontroll on otsustanud kompetentsijuhtimise kontseptsiooni kasuks, mida maailmas on selgitatud ja rakendatud paarkümmend aastat. Meie oleme seda juhtimismudelit mõtestanud ja oma organisatsiooni ning inimeste arendamiseks juurutanud paar aastat.

Inimene kui investeering kipub olema kõige otstarbetumalt ja ebasäästlikumalt kasutatud ressurss, ja mitte sellepärast, et ei taheta, vaid ei osata. Kui meie peamine küsimus teistele on “kas riigi raha kulutatakse ettenähtud ja efektiivsel viisil?”, siis peaks see olema peamine küsimus ka meile endale, kelle põhiressursiks on inimesed.

Kompetentsimudeli eesmärgiks on kujundada nn võida-võida situatsioon, kus teenistuja avastab ja realiseerib oma arengueesmärgid ning teeb tööd paremini, organisatsioon aga saavutab seeläbi tõhusa ressursikasutuse.

Idee on lihtne – tuleb kirjeldada tööks vajalikke oskusi, mis põhinevad teadmistel, võimel ja väärtushinnangutel, ning võrrelda neid töötaja tegelike oskustega. Seega seatakse esikohale oskused, mitte diplomi või tunnistusega kinnitatud teadmised. Teadmised ja võimed on vaid eelduseks, et inimene täidaks oma tööülesandeid kõige efektiivsemalt, rakendades sobivaid oskusi sobivates situatsioonides.

Näiteks auditijuhi ametijuhend kätkeb endas mitmesuguseid abstraktseid nõudmisi, mh oskust auditiprojekti läbi viia. Kuna iga auditijuht võib projektijuhtimist omamoodi mõista, tulebki appi kompetentsikaart, mis annab Riigikontrolli kokkulepitud ühisosa, n-ö hea tava ja üldise tegevuslaadi, mida auditijuhilt eeldame: ta saab aru auditeeritava valdkonna põhiprobleemidest, määratleb auditi teema, eesmärgid ja riskid, koostab auditi ettepaneku ja kaitseb seda siseläbirääkimistel, planeerib auditi läbiviimise, sh eelarve, ajakava, metoodika jpm. Nende – 7 põhi- ja 49 alakompetentsi – võrdlus auditijuhi tegelike oskustega neljal tasemel aitab lahti mõtestada auditijuhi tööd, annab võimaluse määratleda tema töö kvaliteeti antud hetkel ja seada talle uusi arengueesmärgid.

Riigikontrolli strateegiast ja põhiväärtustest lähtuvad põhikompetentsid on ühiselt kokku lepitud. Neist lähtuvad alakompetentsid muutuvad paratamatult vastavalt tegevuskeskkonnas toimuvatele arengutele ja organisatsiooni suutlikkusele aimata ja kirjeldada kompetentse, mida tulevikunõuded esitavad.

Kui mõelda Eesti ja Euroopa avalikule sektorile laiemalt, siis võib tõdeda, et peamised strateegilised eesmärgid ja väärtused on universaalsed. Seega on universaalsed ka põhikompetentsid. Ent loomulikult jäävad kompetentsid osaliselt eriomasteks, sõltudes organisatsiooni põhitegevusest. Seetõttu on iga organisatsiooni kompetentsimudel unikaalne, nn rätsepätöö, mis suurendab omakorda selle usaldusväarsust.

Meie senine kogemus lubab arvata, et need ametiasutused, kus enamik teenistujaist tegeleb sarnase põhitegevusega, nt auditeerimine, inspekteerimine, kohtutöö, võiksid võimaluse korral üle minna kompetentsimudeli rakendamisele. Samamoodi võiks kompetentsijuhtimine sobida avalikku sektorisse laiemalt – koolidesse, meditsiinasutustesse jne.

Juhtimismudelid, mis võimaldavad organisatsiooni eesmärkide saavutamiseks kasutada kõigi teenistujate potentsiaali kõige tõhusamal viisil, tasuvad järgimist!

Airi Alakivi

Airi Alakivi (29) töötab Riigikontrollis personaliteenistuse juhatajana alates 2001. aasta augustist. Praegu on personaliteenistuse juhi peamisi eesmärgi kompetentsijuhtimise ja sisekoolituse tööerakendamine. Ta on osalenud Riigikantselei kokku kutsutud avaliku teenistuse personalijuhtimise töörühmades, mille eesmärk on ühtlustada avaliku sektori personalitööd.

Ei loe mitte see, mida sa ütled, vaid see, kuidas sinust aru saadakse

Aastast 2001 jääb ilmselt paljudele meelde rahva järjest suurenev võõrandumine poliitikast ja selle teostajatest. Mainitakse teadmatust – ei olda lihtsalt kursis, millega võimukandjad õigupoolest tegelevad – ja ka huvipuudust, kuna tundub pea võimatu selles süsteemis midagi muuta. Teisalt tuleb tõdeda, et harvad pole olnud ka juhud, kus demokraatiale omane osalus otsuste tegemisel on tõepoolest pööratudki farsiks, mille varjus toimuv aga tihti ratsionaalselt ja majanduslikult põhjendamatult.

Kuidas siis seda nii olulist kahekõne saavutada? Kuidas teha võim inimestele avatumaks, läbipaistvamaks, aga eelkõige arusaadavamaks, mis annaks võimaluse osaleda riigi teostamises praegusest aktiivsemalt? Tõepoolest, raske on olla ühiskonnas toimuvate asjade üle otsustaja või nõuandja, kui probleemide olemus ja lahendusvariandid arusaamatud on.

Infoühiskonna kiire pealetung on loonud infojagamiseks küll hulgaliselt võimalusi ja kanaleid, kuid tundub, et selles virvarris on tagaplaanile jäänud kõige olulisem – info ise. Liialt vähe mõeldakse sellele, kes on info aadressaat, kuidas üht või teist asja selgitada ning keerukaid otsuseid ja nende eelnõusid arusaadavamaks muuta.

Riigikontroll on andnud endale aru, et meid ümbritseva info ülekülluses ei too kodanikule vajalikku selgitust üks järjekordne kuivas ja keerulises bürokraadikeeles mahukas dokument veebilehel, igav ja üldistustest tulvil ajaleheartikkel või meediaintervjuu. See kõik on küll oma parimas vormis vajalik, ent neil üritustel on üks suur puudus – side sihtrühmaga on ühepoolne. Nagu teada, võib mujal maailmas vähene kahekõne avalikkusega viia ametniku või poliitiku ametikoha. Sügis näitas, et see arusaam hakkab tasapisi jõudma ka Eestisse.

Kui Riigikontroll asus aasta alguses endale uut välisveebi kavandama, püüdsime neid õppetunde silme ees hoida. Meie põhieesmärgiks sai oma sihtrühmadega tihedamat kontakti otsida – leida ja realiseerida võimalusi toimivaks kahekõneks. Meie põhiline taotlus oli luua kanal, mis võimaldaks nii oma töötulemusi paremini tutvustada kui ka saada tagasisidet tehtud tööle. Soovisime luua lugeja jaoks omamoodi infovärava, mis koondab igakülgsest auditiga seotud teavet, annab võimaluse juurde küsida, kommenteerida ja soovitada.

Uue veebi loomise käigus mõtlesime palju nii selle kasutusmugavusele kui interaktiivsusele. Andsime kõigile soovijatele võimaluse registreerida end Riigikontrolli kodulehel meililisti, kustkaudu jõuab info vastlisatud materjalide kohta kiiresti huvilise isiklikku e-postkasti. Nii saab veebilehe kasutaja olla kindel, et teave, millest ta on huvitatud, jõuab alati temani.

Et oleks võimalik auditite kohta pärida ja oma arvamust avaldada, käivitame iga lõppenud auditi teemal foorumi, kus vastame lühikese ajaga kõigile esitatud küsimustele. Huviliste seisukohad annavad Riigikontrollile tagasisidet, kuidas oleme oma tööd teinud ning kuivõrd väärtuslikud ja rakendatavad on meie soovitusel olnud. See on aga alati väärtuslik sisend järgmiste auditite planeerimisel.

Päris eraldi lõime võimaluse soovitada Riigikontrollile audititeemasid. Teemade soovitamine peaks huvi pakkuma kõigile riigi heast käekäigust hoolivatele inimestele. Selgi kanalil on otsene panus Riigikontrolli töö planeerimisprotsessi, sest auditiplaani olulisteks sisenditeks on just igapäevane erinevate valdkondade seire ja sel teel kogutud info strateegiline analüüs.

1. novembril 2001 läks uus välisveeb käiku. Usume, et uute võimaluste loomisega astusime sammu lähemale kõigile neile, kellele Riigikontroll peab andma kindlustunnet, et riigi raha ja vara kasutatakse heaperemehelikult. Igal poliitikul, ametnikul ja kodanikul on nüüd võimalus astuda omapoolne samm ning öelda neid võimalusi kasutades välja oma arvamuse. Meie oleme valmis selle ära kuulama ning kõiki väärt ideid ja seisukohti oma töös arvestama.

Kadri Mölder

Kadri Mölder (28) töötab avalike suhete teenistuse juhatajana alates 1999. aasta märtsikuust. Kolm aastat tagasi tööd alustanud teenistuse kaheleliikmeline meeskond on tänaseks kasvanud seitsmeliikmeliseks ning selle ülesandeks on saanud Riigikontrolli kogu info- ja kommunikatsioonivaldkonna tegevuste korraldamine. Nii on teenistuse koosseisus peale avalike suhete juhi ja pressiesindaja veel infotöötaja, arhivaar ning toimetajad, kelle käe alt käivad läbi kõik Riigikontrolli aruanded. Avaliku sektori organisatsioonide kommunikatsiooni tõhustamise võimalused on üheks teemaks ka Kadri Mölderi Tallinna Tehnikaülikoolis valmivas magistritöös.

Koolitus, aga milleks?

Eesti ja kogu maailma kiire arengu taustal tundub loogiline, et tööturul osalevad inimesed vajavad pidevat täiendõpet. Samas tundub, et Eesti avalikus sektoris on koolitusega kohati liiale mindud ning täiendkoolitusest on saanud üks motivaatoreid, millega meelitatakse inimesi tööle. Siinkirjutaja ei taha hukka mõista elukestvat õpet ning sellega seonduvat, vaid pigem välja tuua mõned mõtted, mida Riigikontroll kavatseb rakendada muutmaks täiendkoolitust efektiivsemaks.

Nagu kõik kiiresti muutuvus keskkonnas tegutsevad organisatsioonid, seisab ka Riigikontroll igal aastal raske ülesande ees: kuidas korraldada koolitust ning millist koolitust me üldse vajame? Et paremini analüüsida meie koolitusvajadusi ning hinnata koolituse tulemuslikkust, on loodud Riigikontrolli koolitusüksus. Koolitusüksuse loomisel on silmas peetud, et see koondaks nii osakondade poolt esile tõstetud koolitusvajadusi kui ka juhtkonna nägemust organisatsiooni tulevikusuundadest. Nii ongi koolitusüksuses esindatud töötajad kõigist kolmest auditiosakonnast, metoodika, planeerimise ja aruandluse teenistusest ning personaliteenistusest.

Riigikontrolli koolitusüksuse üheks oluliseks tegevussuunaks on organisatsiooni senise töö ja selle puudujääkide analüüsimine ning samuti võimalike muutuste kaardistamine, mis oleksid vajalikud organisatsiooni arengu seisukohalt. Lisaks vajaduste määratlemisele on üksuse ülesandeks ka töökeskkonna analüüs, sest mitte alati ei seisa organisatsiooni areng töötajate oskuste taga ning soovitud arengut on võimalik hoopis teisiti saavutada. Nii võib probleemi lahendus peituda töökeskkonna parandamises (näiteks vajalike arvutiprogrammide soetamine) või tööprotsesside muutmises.

Kui siiski selgub, et organisatsiooni areng seisab töötajate oskuste taga, siis on oluline kaardistada auditiosakonna või tugiteenistuse tööprotsess probleemses valdkonnas. Iga tegevus või toiming tuleks eraldi lahti kirjutada ning seejärel määratleda ka mõõdik, millega konkreetse tegevuse või toimingu edukust mõõta. See kõik aitab kaasa koolitusprogrammi paremale koostamisele ja koolitustulemuste hindamisele.

Olles kaardistanud vahe soovitud ja tegeliku olukorra vahel tegevuste lõikes, on koolituse tellijal (ehk siis kas auditiosakonnal või teenistusel) juba lihtne määratleda koolituse eesmärgid. Koolituse eesmärkide sõnastamisel tuleks lihtsalt lähtuda eelnevalt kaardistatud tegevuste eesmärkidest ja soovitud tulemustest. Alles siis, kui koolituse eesmärgid on sõnastatud, saab nendest lähtudes valida koolitaja ning välja töötada koolitusprogrammi ja vajalikud õppematerjalid. Koolitaja valimisel on oluline hinnata, kas on võimalik ja kasulik leida koolitaja organisatsiooni seest või tuleb siiski kasutada väliskoolitajat. Sisekoolitaja eeliseks on hea organisatsiooni ja selle töö spetsiifi-

ka tundmine, paindlikkus koolitusprogrammi koostamisel ning tihti ka hind. Väliskoolitaja kasuks räägivad suurem kogemustepagas koolitajana, uued teadmised organisatsiooni jaoks ning koolituse korraldamise lihtsus.

Koolitusprotsess ei lõpe loenguga klassiruumis, vaid väga oluline osa koolitusprotsessist on tulemuste hindamine. Seetõttu on ka Riigikontrolli koolituse üheks tähtsaks funktsiooniks koolituste tulemuste analüüs. Hindamisel on oluline analüüsida, kas koolitusel omandatud ka reaalselt kasutatakse ning kas koolitus on aidanud saavutada organisatsioonile püstitatud eesmärged. Seetõttu on tähtis, et juba koolitust kavandades on välja töötatud ka hindamisstrateegia, milles on selgelt välja toodud, mida hinnatakse, kes hindab, millal hinnatakse ning millist infot on hindamiseks vaja. Hindamisstrateegia peaks koosnema neljast etapist:

- Koolituse korralduse hindamine ehk koolitusel osalejate rahulolu lektoriga, õppematerjalidega, õppekeskkonnaga jne. Peaks toimuma vahetult peale koolitust.
- Õppematerjali omandamise hindamine ehk kas koolitusel osalejad on omandanud käsitletud materjali. Peaks toimuma samuti vahetult peale koolitust.
- Õpitud teadmiste kasutamise hindamine ehk kas koolitusel osalejad kasutavad õpitud teadmisi oma töös. Peaks toimuma tavaliselt mõne kuu möödudes peale koolitust.
- Koolituse mõju hindamine ehk kas algselt koolitusega planeeritud muutus organisatsiooni arengus on saavutatud. Peaks aset leidma tavaliselt aasta peale koolitust.

Konkreetsete eesmärkide püstitamine ja neljaetapiline hindamine seab koolitusele rangemad nõudmised. Koolitustulemuste süsteemne mõõtmine aitab ära hoida ebaotstarbekaid investeeringuid ning paneb suurema vastutuse nii koolituse tellijale kui ka koolitajale, sest koolituse tulemused peaksid selgelt peegelduma organisatsiooni arengus.

Kristjan Paas

Tööaega saab ja tuleb juhtida

2000. aasta 31. detsembri seisuga töötas avaliku teenistuse aastaraamatu alusel Eesti Vabariigi keskvalitsuse teenistuses 20 472 inimest, mis tähendab, et kokku on keskvalitsusel aastas juhtida ca 37 miljonit töötundi. Kas see tööaeg on hästi kasutatud? Ei tea. Usaldusväärne info sellest, millistele tegevustele aeg kulub, enamasti puudub, ja mille kohta pole infot, seda ei saa ka juhtida. Ometi on tegemist ühe peamise ressursiga, mida valitsus erinevalt toetustest ja investeringutest suhteliselt operatiivselt suunata saab. Mida teha? 2001. aastal rakendas Riigikontroll organisatsiooni strateegilise juhtimise toetamiseks veebipõhise tööajaarvestuse.

Riigikontroll on auditorganisatsioon, mille peamine toodang on auditid. Meie tegevuse efektiivsust saab hinnata selle kaudu, kui kasulikud on meie auditid Riigikogule ja auditeeritavatele ning kui palju meie auditid maksavad.

Auditi hind sõltub sellest, kui palju me kulutame koguressursist auditeerimisele ja kui palju konkreetsele auditile. Kuna peamise osa Riigikontrolli kuludest moodustavad ametnike palgad, sõltub meie tegevuse efektiivsus eelkõige sellest, kui otstarbekalt me kasutame tööaega. Üldiselt oleme veendunud, et tulemusi saab loota vaid sealt, kuhu aega investeerime. Vastupidine ei ole välistatud, kuid on üldjuhul ebatõenäoline.

Ajakasutuse optimeerimiseks võtsime 2001. aastal kasutusele siseveebil põhineva tööaja arvestuse süsteemi, mis annab põhjaliku ülevaate tööajakulust auditiprojektide ja muude tegevuste lõikes. Ajaarvestussüsteem pakub meile tööaja juhtimiseks uued ja mugavad instrumendid ning toetab Riigikontrolli töö planeerimist, andes võimaluse püstitada eesmärgid ja jagada ressursse uuel viisil.

Riigikontroll juhib oma ressursse eelkõige kolmel tasemel.

- Ressursi jaotumine põhitegevuse (audit), arendustegevuse (näiteks koolitus, meetodika) ja tugiteenuste vahel (näiteks IT, bürooteenused).
- Auditiosakonna ressursi jagunemine strateegiliste auditisuundade vahel (prioriteetsed valitsemisalad, teemad jms).
- Ressursikulu konkreetsele audit- ja arendusprojektile.

Otsused kõigil neil tasemetel väljenduvad paljuski selles, kui palju tööaega me erinevatele tegevustele kulutame. Vastavad otsused fikseerime Riigikontrolli auditistrateegias, iga-aastastes riigikontrolõri, peakontrolõride ja direktori töökokkulepetes ja auditiplaanis ning konkreetse audit- ja arendusprojekti planeerimisdokumentides. Tööajaarvestus annab meile võimaluse pidevalt jälgida plaanidest kinnipidamist ja avastada kiiresti kõrvalekaldeid, et langetada täiendavaid otsuseid või korrigeerida plaane.

Töötaja arvestamise aluseks on töötajaarvestuse klassifikaator ehk n-ö töötaja kontoplaan.

Põhitegevus (auditid)
Muu põhitegevus
Audititegevuse planeerimine ja seire
Arendus
– Arendusprojektid
– Koolitus
– Enesetäiendamine
Tugiteenused
Muu (juhtimine, sisekommunikatsioon jms)

See klassifikaator toetab eelkirjeldatud planeerimisloogikat ning jagab töötaja põhi-, arendus- ja tugitegevuseks, samuti pidevateks tegevusteks ja projektideks. Sellise kontoplaani loomine ja tegelike vajadustega sobitamine on kogu süsteemi ülesehitamisel fundamentaalse tähtsusega. Meie süsteem on loodud auditiorganisatsiooni vajadusi silmas pidades ja annab eelkõige võimaluse jälgida detailselt auditiprojektide kulgemist.

Iga ametnik sisestab oma tööaega ise, kas tööpäeva lõpul või töö käigus. Seda saab teha tavalise veebibrauseri aknas, valides sobiva klassifikaatori, sisestades tegevusele kulunud aja ja lisades selgitava kommentaari. Igal ajahetkel on ametnikul võimalik näha enda ja teiste poolt tehtud sissekandeid.

Ajaarvestuse süsteemil on mõte üksnes siis, kui see toodab infot, mida juhil on lihtne ja mugav kasutada. Selleks lõime standardaruanded, mille abil saab kiire ülevaate ressursikulust inimeste, osakondade, projektide, nädalate, tegevuste jms lõikes. Lisaks on olemas moodulid, mis võimaldavad igal kasutajal luua just talle vajalikke aruandeid.

On selge, et selline süsteem saab toimida vaid siis, kui ametnikud oma tööaega korrektselt sisestavad. Vastutus selle eest lasub osakonna juhil. Juhtide toetamiseks on süsteemi sisse ehitatud hoiatusmehhanismid, mis annavad teada, kui ametnik ei täida arvestust korrektselt või kui ta tegeleb asjadega, millega ta ei peaks tegelema. Samuti on võimalik võrrelda sisestatud tööaega lisatud selgitusega ning teiste ametnike samale tegevusele kulunud tundidega.

Kogu süsteem toimib veebipõhisena ja tema täitmiseks ei kulutata ühtegi paberit. Ajaarvestus on üles ehitatud Riigikontrolli siseveebi orgaanilise osana ja ühendatud teiste süsteemidega, mis annab audiitoritele võimaluse liikuda paindlikult auditi tööjaarvestusest auditi dokumentide juurde ning jälgida lisaks ajakulule ka kokkulepitud tähtaegu, saada vastavaid hoiatusmaile jms.

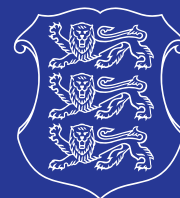
Arvame, et küsimus “Mitu tundi see tegevus aega võtab?” ja oskus sellele motiveeritult vastata peaks olema juhtimiskultuuri osaks igas asutuses, kus peamiseks ressursiks on ametnike tööaeg. Riigikontroll on valmis oma kogemusi jagama.

Aivo Vaske

Aivo Vaske (27) töötab Riigikontrollis alates 1998. aasta augustist. Metoodika, planeerimise ja aruandluse teenistuse juhatajana koordineerib ta Riigikontrolli strateegilise planeerimise dokumentide (auditiplaani ja strateegilise arenguplaani) koostamist ja täitmise jälgimist. Samuti nõustab ta riigikontrolõri ja audiitoreid auditite planeerimisel ja tulemuste esitamisel. Aivo Vaske on osalenud ka kahes auditis: üks käsitles Edelaraudtee erastamist, teine Energiaturu Inspeksiooni tegevust.

5. Riigikontrolli tegevuse finantseerimine 2001. aastal

5.1. Eelarve

Riigikontrolli tegevuskulud kaetakse riigieelarvest. 2001. aastal eraldati Riigikontrollile eelarvest 26 661 000 krooni, mis moodustas 0,09% riigieelarve kogukulude mahust. Lisaks kasutati majandusaasta jooksul põhivara soetamiseks 119 316 krooni 2000. aastast üle tulnud vahendeid.

Riigieelarve seadusega 2001. aastaks eraldatud eelarve suurenes võrreldes 2000. aasta eelarvega 5,2%. Suurenemise põhjustas vajadus kaasata auditeerimisse professionaalset töajõudu ning tagada töötamiseks vajalikud tingimused.

5.2. Riigieelarvest eraldatud raha kasutamine

Artikkel	Eelarve 2000*	Eelarve 2001*	Kulud 2000	Kulud 2001
10 töötasu	13 666 966	13 555 000	13 620 357	12 823 706
21 sotsiaalmaks	4 633 489	4 473 000	4 633 489	4 245 159
30 majandamiskulud	7 148 000	6 827 000	7 147 805	6 824 616
37 infotehnoloogia	1 036 000	1 390 000	1 036 000	1 389 989
44 ostetud tööd ja teenused	150 000	100 000	150 000	100 000
57 rahvusvaheliste organisatsioonide liikmemaksud	16 287	16 000	11 553	10 102
73 kapitaalremont	150 000	0	150 000	0
76 soetused	903 040	419 316	783 723	419 316
77 kinnisvara ost	23 100 000	0	23 100 000	0
54 õppelaen	71 892	0	45 886	96 981
Kokku	50 875 674	26 780 316	50 678 813	25 909 869

* Eelarve koos eelmisest perioodist üle tulnud vahenditega

2001. aasta eelarve täideti 25 909 869 krooni ulatuses.

Kasutamata jäi eelarvelisi assigneeringuid 967 428 krooni, millest valdava osa moodustasid töötasu ja sotsiaalmaks. Ülejäägi põhjustas kavandatud väiksem ametnike arv. Eelarve oli planeeritud töötasu maksmiseks 100 ametnikule, kuid tegelikult keskmiseks töötajate arvuks kujunes 90.

5.3. Investeeringud

Aasta jooksul investeeriti põhivarasse 913 086 krooni. Valdav osa investeeringutest tehti infotehnoloogiavahenditesse: viidi läbi riigihange 21 arvuti ja serveritarkvara ostmiseks. Arvutustehnika ja tarkvara soetamise kulud olid 727 797 krooni; muu inventari ning mööbli soetamise kulud 160 830 krooni. Põhivara parendamise kulusid tehti 24 459 krooni väärtuses.

Aasta jooksul tasuti varem soetatud mööbli ja kontoritehnika kapitalirendi makseid 240 863 krooni. Kapitalirendi kohustus aastavahetuse seisuga oli 518 258 krooni (tähtaeg 2004. aasta).

Jaanuaris müüdi AS-ile Krediidipank Riigikontrollile kuulunud kinnistu koos büroohoonega aadressil Tallinn, Narva mnt 4. Selle müügist laekus 27 101 101 krooni. Riigieelarvesse kanti 26 950 798 krooni (müügist laekunud summa miinus müügi korraldamise kulud). Müüdüd hoone jääkväärtus oli 2 573 036 krooni, mis on kajastatud tulemiaruanDES muude tegevuskuludena.

Seisuga 31.12.2001 oli Riigikontrollile kuuluva materiaalse põhivara bilansiline maksumus 25 088 099 krooni.

5.4. Personalikulud

Teenistujate palk

Töötasu ja sellelt arvestatud sotsiaalmaks olid kõige suuremad kuluartiklid, moodustades 63,2% tegevuskuludest (17 223 676 krooni).

Riigikontrolli teenistujate keskmine palk oli 2001. aastal 10 665 kr, millest 93% ehk 9 969 kr moodustas ametipalk ja 7% ehk 696 kr lisatasud.

Osakondades oli keskmine palk 10 786 kr (ametipalk 10 171 kr + lisatasu 615 kr).

Teenistustes oli keskmine palk 10 416 kr (ametipalk 9 553 kr + lisatasu 863 kr).

Välislähetuskulud

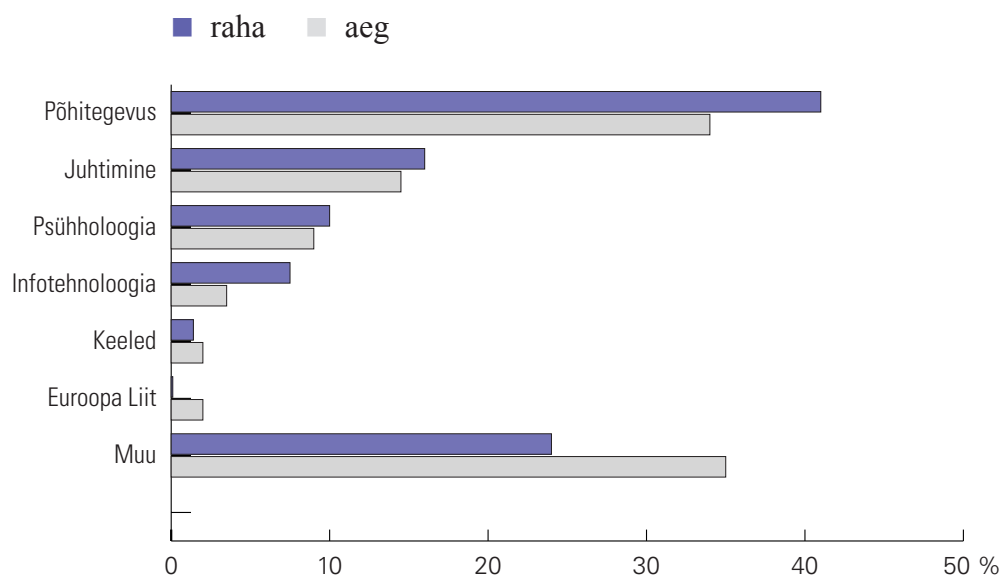
Rahvusvaheliste suhete arenedes ja kohustuste suurenedes on pidevalt kasvanud välislähetustega seotud kulud. Need olid eelmisel aastal 927 179 krooni. Kokku viibisid töötajad välislähetuses 461 päeva.

Koolituskulud

Töötajate arendamiseks kulus Riigikontrollil 2001. aastal 824 786 krooni ehk 6,5% Riigikontrolli aastasest palgafondist. Täiendõpet korraldati nii Eestis kui välisriikide kontrolliasutuste juures. Riigikontrolli ametnik osales möödunud aastal koolitusel keskmiselt 106 tundi. Keskmise koolituskulu ametniku kohta oli 9 223 krooni.

Koolitusliikide raha- ja ajaressursi suhe koolituskuludesse on toodud joonisel.

*Finants- ja tegevusriskide
 auditi osakonna töötajad
 Riigikontrolli
 nõupidamissaalis
 PricewaterhouseCoopersi
 korraldatud koolitusel
 "Seaduslikkuse audit".*

5.5. Bilanss

Varad	Aruandeaasta 31.12.2001	Eelnev aasta 31.12.2000
Käibevarad		
Raha ja pangakontod	55 725	2 288 719
Mitmesugused nõuded		
Nõuded töövõtjatele	1 717	1 160
Viitlaekumised		
Laekumata renditulu	0	84 448
Ettemakstud tulevaste perioodide kulud		
Ettemakstud kindlustuskulud	26 089	14 845
Muud ettemaksed	61 937	59 456
Varud		
Ettemaksed hankijatele	0	19 905
Käibevarad kokku	145 468	2 468 533
Materiaalne põhivara		
Hooned ja rajatised	24 166 817	9 327 456
Muu põhivara	8 347 647	8 562 731
Põhivara kulum	-7 426 365	-7 724 200
Põhivarad kokku	25 088 099	30 165 987
Varad kokku	25 233 567	32 634 520

Kohustused ja kapital	Aruandeaasta 31.12.2001	Eelnev aasta 31.12.2000
Võlakohustused		
Pikaajaliste kohustuste lühiajaline osa	245 819	240 863
Võlad tarnijatele	411 541	588 395
Muud lühiajalised kohustused	21 232	2 211 864
Maksukohustused	0	13 495
Personali maksukohustused	15 953	49 677
Viitvõlad		
Võlad töövõtjatele	613 544	476 770
Muud viitvõlad	0	17 910
Lühiajalised kohustused kokku	613 544	3 598 974
Pikaajalised võlakohustused		
Võlg liisingfirmadele	272 439	518 258
Pikaajalised kohustused kokku	272 439	518 258
Kapital		
Kapital	4 156 760	5 534 130
Annetatud kapital	715 716	1 059 179
Eelmise aasta tulem	23 301 350	-1 377 370
Aruandeaasta tulem	-4 520 787	23 301 350
Kapital kokku	23 653 039	28 517 289
Kohustused ja kapital kokku	25 233 567	32 634 520
Bilansivälised varad	1 665 045	1 770 371
Bilansivälised nõuded	35 195	35 195

5.6. Tulemiaruanne

	Aruandeaasta 2001	Eelnev aasta 2000
Tegevustulud		
Tulud eelarvest	25 909 869	50678 813
Tulud majandustegevusest	0	28 009
Tegevustulud kokku	25 909 869	50 706 821
Tegevuskulud		
Palgad ja tasud	12 835 021	13 364 650
Sotsiaalmaksukulu	4 388 654	4 521 835
Väljamaksmata puhkustasu	147 497	244 235
Muud personalikulud	1 632 273	1 253 822
Majanduskulud	5 640 828	5 553 521
Muud tegevuskulud	2 614 623	83 559
Ülekanded ja toetused	10 102	13 278
Tegevuskulud kokku	27 269 000	25 034 900
Põhivara kulum	3 074 326	2 329 933
Tegevustulem	-4 433 457	23 341 989
Finantstulud ja finantskulud		
Finantstulud	4 998	10 571
Finantskulud	92 328	23 201
Maksude, maksete, lõivude ja tasude kogumine		
Tulud maksude kogumisest	9 234	1 220 339
Maksude, maksete, lõivude ja tasude ülekandmine	9 234	1 248 348
Arvestatud tulem	-4 520 787	23 301 350

6. Audiitori järeldusotsus

AS PricewaterhouseCoopers
Pärnu mnt 15
10141 Tallinn
www.pwcglobal.com/ee/

Telefon (0) 6 141 800
Faks (0) 6 141 900

AUDIITORI JÄRELDUSOTSUS

Riigikogule

Oleme auditeerinud Riigikontrolli (asutus) 31. detsembril 2001 lõppenud aasta kohta koostatud raamatupidamise aastaaruannet, millest on tuletatud lehekülgedel 47-52 esitatud finantsinformatsioon. Sooritasime auditi kooskõlas rahvusvaheliste auditeerimisstandarditega.

Meie järeldusotsuses seisuga 25. veebruar 2002. a. avaldasime arvamust, et raamatupidamise aastaaruanne, millest on tuletatud lehekülgedel 47-52 esitatud finantsinformatsioon:

- on koostatud olulises osas korrektselt kooskõlas Eesti Vabariigi rahandusministri 6. detsembri 2001. a. määrusega nr 105 "2001. a. aastaaruande koostamine, esitamine ja kinnitamine" ning Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduse ja hea raamatupidamistavaga osas, milles need ei ole vastuolus eelmainitud määrusega;
- tegemata märkust juhtisime tähelepanu asjaolule, et nimetatud määruses väljendatud põhimõtted ei ole osaliselt kooskõlas Eesti Vabariigi raamatupidamise seaduse § 4 (2) nõutud tekkepõhise arvestusprintsibiiga ja seetõttu ei võimalda antud määrus koostada aruannet, mis kajastaks asutuse finantsseisundit seisuga 31. detsember 2001 ja 2001. a. tegevuse tulemust õigesti ja õiglaselt kooskõlas Eesti Vabariigi raamatupidamise seadusega.

Meie arvates on lisatud finantsinformatsioon kõigis olulistest osades kooskõlas raamatupidamise aastaaruandega, millest see on tuletatud.

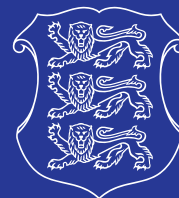
Asutuse finantsseisundist ja perioodi majandustegevuse tulemusest ning meie auditi ulatusest parema arusaama omandamiseks tuleks antud finantsinformatsiooni lugeda koos raamatupidamise aastaaruandega, millest see on tuletatud ning meie auditi järeldusotsust raamatupidamise aastaaruande kohta.

Urmas Kaarlep
AS PricewaterhouseCoopers

Ago Vilu
Vannutatud audiitor

3. aprill 2002

Lisad

Riigikontrolli töötajad aastal 2001 (seisuga 31.12.2001)

Dag Ainsoo	Kalev Lattik	Sven Potapov
Sale Ajalik	Janna Laus	Jüri Raatma
Airi Alakivi	Ingrit Lepasild	Heiki Randma
Peeter Annus	Eili Lepik	Evi Riives
Markko-Raul Esop	Raivo Linnas	Siiri Roose
Jane Etverk	Küllu Lukk	Svetlana Rõbakova
Katrin Gottlob	Eva Lätti	Tõnis Saar
Mare Haljak	Peeter Lätti	Tarmo Sepman
Anne Haljas	Alo Lääne	Sven Soiver
Rein Harjo	Maidu Lääne	Maimu Soost
Liidia Heinlo	Olav Lüüs	Õie Soovik
Raivo Hurt	Piret Malv	Merike Starovoitov
Anne Hurt-Kivisalu	Airi Mark	Saima Strenze
Heli Jalakas	Raul Mark	Madis Särekanno
Krista Jansen	Siiri Martverk	Rein Söörd
Mare Kabrits	Kristjan Mellik	Jelena Zubova
Katri Kadakas	Erki Must	Vladimir Žugov
Kaie Karniol	Kadri Mölder	Ira Tambik
Jaanus Kasendi	Maimu Mölderson	Kaire Tamm
Kristel Kerson	Anneli Narusk	Katri Tammsaar
Helerin Kivilo	Andres Noormägi	Helen Trelin
Hedy Kohv	Ilme Ott	Timo Tupp
Aalo Kukk	Kristjan Paas	Liisi Uder
Eevi Kuld	Helen Paliiale	Krista Uuna
Lembi Kull	Juhan Parts	Aivo Vaske
Karin Kuller	Andra Peel	Janno Veskimets
Jüri Kurss	Kairit Peterson	Airi Viiart
Vello Kuuse	Urmas Peterson	Ene Viru
Jüri Kõrge	Margit Piller	Evelyn Vällik

2001. aasta auditite loetelu

2001. aastal läbi viidud auditid jagunesid ministeeriumide ja nende haldusalade kaupa järgnevalt:

Haridusministeerium

1. Haridusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
2. Riigieelarvest õppelaenude riigitagatiseks määratud raha kasutamisel esinevate riskide hindamine;
3. Riigieelarvest õpikute soetamiseks eraldatud raha kasutamine;
4. Haridusministeeriumi investeeringute finantsjuhtimine;

Justiitsministeerium

5. Justiitsministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
6. Vabariigi Valitsuse programmi "Kuritegude ennetamise riiklik strateegia aastani 2005" tulemuslikkuse eeldused;

Kaitseministeerium

7. Kaitseministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
8. Balti Kaitsekolledži 2000. aasta majandustegevus;
9. Kaitsejõudude toitlustuskulude arvestus ja raamatupidamises kajastamine;
10. Investeeringute planeerimine ja eelarvestamine Kaitseministeeriumi valitsemisalas;

Keskkonnaministeerium

11. Keskkonnaministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
12. PHARE ja ISPA keskkonnaprojektide audit;
13. Kalavarude haldamise planeerimine ja eelarvestamine;
14. Jäätme poliitika ellurakendamise eeldused;
15. Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni (Helsingi konventsiooni) täitmine;

Kultuuriministeerium

16. Kultuuriministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
17. Riigieelarvest noorte spordiklubidele ja -koolidele eraldatud raha kasutamise korraldus;
18. Eesti Riikliku Vene Draamateatri tegevus riigivara haldamisel;
19. Rahvaraamatukogude infotehnoloogilise infrastruktuuri väljaarendamise juhtimine;
20. Kultuuriministeeriumi teatripoliitika planeerimine ja eelarvestamine;
21. Riiklike investeeringute juhtimine Kultuuriministeeriumis;

Majandusministeerium

22. Majandusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
23. Alkoholi tootmiseks, sisseveoks, väljaveoks ning hulгимүүгикс lubade andmisega seotud riskide hindamine;
24. Mootorikütuse ostmine riigisektoris;
25. Energiaturu Inspektsiooni tegevus energiaturu reguleerimisel;
26. AS-i Narva Elektri jaamad strateegilise investori kaasamine;

Põllumajandusministeerium

27. Põllumajandusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
28. Piimalehma toetuseks ettenähtud raha mittesihipärase kasutamise ära hoidmiseks vajalike meetmete olemasolu ja nende järgimine;
29. Teravilja julgeolekuvaru ostmine, müümine ja hoidmine ning sellega seotud arvestuse korraldus AS-is Eesti Viljasalv;

Rahandusministeerium

30. Rahandusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
31. Tolliameti poolt koostatud riigi tulude aruanne 2000. aastal;
32. Maksuameti poolt koostatud riigi tulude aruanne 2000. aastal;
33. Stabiliseerimisreservi 2000. aasta haldamise aruande audit;
34. Hasartmängude ja loteriide korraldamiseks lubade andmisega seotud riskide hindamine;
35. Liikluskindlustuse Fondi poolt Rävåla Büroo hoonel AS-i aktsiate ostmise õiguspärasus;

Riigikantselei

- 36. Riigikantselei 2000. aasta majandustegevus;
- 37. Valitsusside Asutuse majandustegevus 1997., 1998. ja 1999. aastal;
- 38. Valitsusasutuste dokumendihalduse programm 2000–2003;
- 39. Infosüsteemide arendusprojektide tulemuslikkus;

Siseministeerium

- 40. Siseministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
- 41. Personali ja personalikulude planeerimine piirivalves;

Sotsiaalministeerium

- 42. Sotsiaalministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
- 43. Sotsiaalkindlustusameti 2000. aasta majandustegevus;
- 44. Keskhaigekassa 2000. aasta majandustegevus;
- 45. Riikliku ravikindlustuse tulude ja kulude 2000. aasta aruande audit;
- 46. Puuetega isikute igakuuliste toetuste maksmisel esinevate riskide hindamine;
- 47. Tööandjale väiksema konkurentsivõimega isiku töölerakendamiseks töö turutoetuse maksmise riskide hindamine;
- 48. Töötute koolituskuludeks ja õppetipendiumideks eraldatud raha kasutamise riskide hindamine;
- 49. Ravikindlustusega hõlmamata isikute vältimatuks raviks riigieelarvest ettenähtud raha kasutamise riskide hindamine;
- 50. Tööturupoliitika planeerimine ja eelarvestamine;

Teede- ja Sideministeerium

- 51. Teede- ja Sideministeeriumi 2000. aasta majandustegevus;
- 52. Reisijateveoks Elektriraudtee AS-ile eraldatud toetuse kasutamisega seotud riskide hindamine;
- 53. Bussitranspordile eraldatud riikliku toetuse kasutamisega seotud riskide hindamine;
- 54. Tallinna Sadama tehingud põhivaraga;
- 55. AS-i Eesti Raudtee 66% aktsiate erastamislepingu ja aktsionäride lepingu õiguspärasus;

Välisministeerium

56. Välisministeeriumi 2000. aasta majandustegevus.

**Kõikide loetletud auditite kohta koostatud
peakontrolöride otsustega on võimalik tutvuda
Riigikontrolli koduleheküljel aadressil
www.riigikontroll.ee.**

Kronoloogia 2001

Jaanuvar

- 08.01 Riigikontrolli külastavad Balti Kaitsekolledži juhatuse esindajad Bjoern Andreson ja Sten Munch af Rosenshold, kolledži ülem Michael Clemmesen ning Rootsi Riigikontrolli esindaja Anders Hjertstrand. Kohtumisel arutatakse Balti Kaitsekolledži juhtkonna soovi, et Riigikontroll auditeeriks kolledži majandustegevust.
- 10.01 Riigikontrolõri kutsel viibib Riigikontrollis peaminister Mart Laar. Kohtumisel käsitletakse Riigikontrolli rolli riigis, 2001. aasta auditiprioriteete ning Vabariigi Valitsuse ootusi Riigikontrollile.
- 17.01–21.01 Riigikontrolõr Juhan Parts, välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse juhataja Rein Sõõrd, Riigikontrolli direktor Ken-Marti Vaher ning metoodika, planeerimise ja aruandluse teenistuse juhataja Aivo Vaske tutvuvad Euroopa Kontrollikojas auditigruppide tööga ning tugiteenistusega, mille ülesandeks on planeerimine ja aruannete koostamine.
- 29.01–02.02 Riigikontrolli nõustab kommunikatsiooniekspert Sonja van Galen Hollandi Kontrollikojust, põhitähelepanu pöõratakse auditiaruannete mõju suurendamisele.

Veebruar

- 13.02–22.02 MDF-i¹ eksperdid Riet Nigten ja Silvia van der Cammen viivad läbi arenguestluse alase koolituse peakontrolõridele, auditijuhtidele ning teenistuste juhatajatele; samuti arutatakse kompetentsipõõhise hindamise süsteemi väljatõõtamist.
- 19.02–23.02 Jan Velthoven ja Fons Gloerich Hollandi Kontrollikojust arutavad tulemusauditi osakonna töõtajatega pilootauditeid (“Läänemere piirkonna merekeskkonna kaitse konventsiooni (Helsingi konventsiooni) täitmine”, “Valitsusasutuste dokumentihalduse programm 2000–2003”, “Kultuuriministeeriumi teatripoliitika planeerimine ja eelarvestamine”).
- 20.02–21.02 Finantsauditi osakonna auditijuht Urmas Peterson ja tulemusauditi osakonna auditispetsialist² Jaanus Kasendi osalevad Poolas Goławices EUROSAT³ koolitustoimkonna esimesel koolitusõõritusel “Infotehnoloogia kasutamine auditeerimisel”.

¹ Hollandi juhtimiskonsultatsioonifirma

² 2002. aasta algul muutus Riigikontrollis ametinimetuste süsteem, seetõõttu erinevad ametinimetused kronoloogias ja lühitutvustustes 4. peatõõki kirjutiste järele.

³ Euroopa Kõõrgeimate Kontrolliasutuste Organisatsioon

- 22.02 Riigikontrolör kohtub Euroopa Komisjoni liikme Michael Schreyeri, Euroopa Komisjoni Eesti-delegatsiooni juhi John Kjaeri ning Euroopa Komisjoni ametnike Thea Emmerlingi, Michael Krejza ja Tuula Jutilaga. Vesteldakse parlamendi kontrollist valitsuse üle.
- 26.02–02.03 Martin Abbink ja Mark Hendrix Hollandi Kontrollikojast nõustavad pilootauditite läbiviimist finantsauditi ja tegevusriskide auditi osakonnas (finantsauditi osakonnas “Keskhaigekassa 2000. aasta majandustegevus” ja “Haridusministeeriumi 2000. aasta majandustegevus”, tegevusriskide auditi osakonnas “Bussitranspordile eraldatud riikliku toetuse kasutamisega seotud riskide hindamine”).

Märts

- 05.03–07.03 David Clark ja Michael Whitehouse Ühendkuningriigi Riigikontrollist viivad läbi seminari “Tulemusauditi meetodid ja tehnikad”.
- 12.03–30.03 Riigikontrollis viibib Sef Maessen MDF-ist, et tegelda auditi-metoodika, Riigikontrolli juhtimise ja koolitusküsimustega.
- 13.03 Riigikontrolli juhtkond kohtub Riigikogu rahanduskomisjoni liikmetega, et vahetada mõtteid järgmistel teemadel: Riigikontrolli 2001. aasta prioriteedid, Riigikogu ja Riigikontrolli tulevane koostöö (seoses Riigikontrolli uue seaduse eelnõu menetlemisega Riigikogus), rahanduskomisjoni ootused Riigikontrollile ja tagasiside senise tegevuse kohta ning Riigikontrolli arvamus riigieelarve eelnõu kohta.
- 15.03 Riigikontrolör kohtub Briti Nõukogu projekti IPSPELL⁴ projektijuhi David Falconi ja Grayson Clarke’iga finants- ja eelarvenõustamisfirmast Bannock Consulting. Neid saadab Riigikantselei avaliku halduse büroo nõunik Juhani Lemmik. Külalised on Eestis seoses projekti sissejuhatava etapiga. Kohtumisel osalevad ka Riigikontrolli direktor Ken-Marti Vaher, tulemusauditi osakonna auditijuht Eva Lätti ning välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse juhataja Rein Söörd.
- 26.03–28.03 Riigikontrollis toimub Hollandi PSO programmi⁵ nõustajate rühma koosolek, kus osalevad programmi juht Karel te Lindert Hollandi Kontrollikojast, Hollandi Kontrollikoja juhataja esimees A.J.E. Havermans, MDF-i eksperdid Herman

⁴ IPSPELL on paariks aastaks kavandatud projekt Eesti, Läti ja Leedu abistamiseks avaliku sektori reformimisel. Selle rahastamiseks on ette nähtud 700 000 naela, sellest Eesti abistamiseks 200 000. Eesti-poolseid partnereid on mitu, projekti koordineerib Riigikantselei avaliku halduse büroo.

⁵ Tegu on Hollandi riigi finantseeritava Hollandi Kontrollikoja, juhtimiskonsultatsioonifirma MDF ja agentuuri SENTER programmiga Riigikontrolli arendamiseks.

Snelder ja Sef Maessen, agentuuri SENTER⁶ esindaja Titia Slis, SIGMA⁷ ekspert Lage Olofsson, riigikontrolör Juhan Parts, Riigikontrolli direktor Ken-Marti Vaher ning välis-suhete ja eurointegratsiooni teenistuse nõunik Katri Kadakas. Arutatakse nii programmiga saavutatut kui ka programmi tulevikku.

- 29.03 Riigikontrolör on Ljubljanas EUROSAI juhatus 23. koosolekul. Arutatakse ettevalmistusi 2002. aasta mais Moskvas toimuvaks EUROSAI kongressiks ja 2001. aasta septembris Varssavis toimuvaks kongressieelseks seminariks. Nii kongressi kui ka seminari põhiteemaks on riigieelarve täitmise auditeerimine.

Aprill

- 03.04 Riigikontrolör Juhan Parts, tulemusauditi osakonna peakontrolör Raivo Linnas ja auditijuht Kristjan Paas kohtuvad Riigikogu kultuurikomisjoniga, et tutvustada auditeid, mis käsitlevad riiklike investeringute juhtimist Kultuuri- ja Haridusministeeriumis.
- 09.04–13.04 Riigikontrollis viibivad Fons Gloerich ja Jan Velthoven Hollandi Kontrollikojast, et vaadata üle pilootauditite (Helsingi konventsiooni täitmise audit ja valitsusasutuste dokumendihalduse programmi audit) ettepanekud ning arutada eelaruandega seonduvaid küsimusi.
- 09.04 Tulemusauditi osakonna peakontrolör Raivo Linnas, auditijuht Peeter Lätti ning auditispetsialistid Maimu Mölderson ja Dag Ainsoo kohtuvad Riigikogu riigikaitsekomisjoniga, et anda ülevaade Kaitseministeeriumi haldusalas kavandata- vatest audititest ning pärida komisjoni ootuste kohta.
- 11.04 Riigikontrolör kohtub Eestis viibiva IMF-i delegatsiooniga, et arutada fiskaalaruandega ROSC⁸ seonduvat. Aruande eesmärgiks on anda hinnang Eesti fiskaalsektorile, kontrollides Eesti rahanduspoliitika vastavust rahvusvahelistele standardi- tele ja headele tavadele.
- 11.04 Tulemusauditi osakonna auditijuht Peeter Lätti osaleb Budapestis Kesk- ja Ida-Euroopa riikide, Küprose ja Malta kõrgeimate kontrolliasutuste ning Euroopa Kontrollikoja auditiküsimuste töörühma esimesel koosolekul.

⁶ SENTER on Hollandi Majandusministeeriumi juurde asutatud agentuur.

⁷ SIGMA on Majanduskoostöö ja -arengu Organisatsiooni (OECD) ning Euroopa Liidu toetusprogramm Kesk- ja Ida-Euroopa riikidele.

⁸ Report on the Observance of Standards and Codes

- 19.04–20.04 Juhan Parts on külas Schwerinis Mecklenburg-Vorpommerni Liidumaa Kontrollikojas selle presidendi Uwe Tannebergi kutsel, et tutvuda koja rolli, ülesannete ning organisatsioonilise ülesehitusega. Kohtumistel arutatakse omavalitsusüksuste auditeerimist ning Euroopa Liidu vahendite finantsauditi küsimusi. Riigikontrolöri saadavad finantsauditi osakonna peakontrolör Kaie Karniol ning välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse nõunik Katri Kadakas.
- 22.04–23.05 Eva Lätti viibib Ühendkuningriigi Riigikontrollis PHARE partnerlusprogrammi “Hea valitsemis- ja raamatupidamistava tugevdamine” raames.
- 23.04 Juhan Parts arutab Euroopa Komisjoni Eesti-delegatsiooni juhi John Kjaeriga Eesti avaliku halduse päevakajalisi probleeme.
- 25.04–27.04 Riigikontrolli pressiesindaja Sven Soiver on Goławices Poola Riigikontrolli korraldatud seminaril “Kõrgeima kontrolliasutuse teabepoliitika ja meediaga suhtlemine”, kus arutletakse info avalikustamise õiguslike aluste, meedia informeerimise võimaluste ja ohtude ning avalike suhete efektiivsuse mõõtmise üle.

Mai

- 05.05–10.05 Riigikontrolli direktor Ken-Marti Vaher tutvub Norra Välisministeeriumi kutsel Norra riigiasutustega.
- 10.05–11.05 Riigikontrolör osaleb Euroopa Liidu kandidaatriikide liitumisläbirääkimiste esimesse ringi kutsutud riikide kõrgeimate kontrolliasutuste juhtide nõupidamisel Budapestis. Arutatakse Euroopa Liidu vahendite auditeerimist ning EL-i kandidaatriikide kõrgeimate kontrolliasutuste ja Euroopa Kontrollikoja moodustatud auditiküsimuste töörühma tegevust.
- 14.05–15.05 Tulemusauditi osakonna auditijuht Rein Harjo on Ljubljanas INTOSAI⁹ seminaril “Elektroonilise andmetöötluse tulemusaudit”.
- 14.05–16.05 Tulemusauditi osakonna auditispetsialist Krista Jansen osaleb EUROSAI keskkonnaauditi seminaril Oslos.
- 15.05 Riigikontrolli külastab Ühendkuningriigi Riigikontrolli esindaja Richard Maggs seoses Iiri ja Eesti Rahandusministeeriumi siseauditilase partnerlusprogrammiga, kus on osalised ka Ühendkuningriigi ja Eesti Riigikontroll.

⁹ Kõrgeimate Kontrolliasutuste Rahvusvaheline Organisatsioon

- 21.05–22.05 Brüsselis toimub TAIEX-i¹⁰ seminar, kus osalevad tulemus-
auditi osakonna auditijuht Heli Jalakas ja auditispetsialist
Krista Jansen.
- 21.05–01.06 Riigikontrollis on külas Silvia van der Cammen nõustamis-
firmast MDF, et arutada kevadel alustatud personalitöö
projekti – kompetentsipõhise hindamissüsteemi välja-
töötamist.
- 24.05–25.05 Riigikontrolör on Poola riigikontrolöri Janusz Wojciechowski
kutsel tutvumisvisiidil Poola Riigikontrollis.
Teda saadavad välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse
juhataja Rein Söörd ning tegevusriskide auditi osakonna
peakontrolöri kt Jüri Kõrge.
- 28.05–01.06 Riigikontrollis viibib Riet Nigten MDF-ist, kes töötab koos
personaliteenistusega välja Riigikontrolli uut palgaskeemi,
mis arvestab audiitorite oskusi-kogemusi ja arenguvestluste
tulemusi.
- 28.05–01.06 Riigikontrollis on seoses tulemusauditi osakonna pilootauditi-
tega (Helsingi konventsiooni täitmise audit ning valitsusasus-
tuste dokumendihalduse programmi audit) Jan Velthoven ja
Fons Gloerich Hollandi Kontrollikojast.
- 28.05–01.06 Riigikontrollis on seoses tegevusriskide auditi osakonna
pilootauditiga (bussitranspordi toetamise riskide audit) Martin
Abbink ja Mark Hendrix Hollandi Kontrollikojast.
- 31.05–01.06 Riigikontrolör osaleb Madeiral EUROSAI konverentsil
“Avaliku sektori auditiliikide suhted”.

Juuni

- 01.06–15.06 Välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse nõunik
Karin Kuller osaleb IDI¹¹ koolitajate sümposiumil Oslos,
kus käsitletakse IDI tegevust INTOSAI regioonides ning
EUROSAI koolitusprogrammi administraatori ülesandeid.
- 06.06–07.06 Finantsauditi osakonna peakontrolör Kaie Karniol ning
auditijuhid Tõnis Saar ja Urmas Peterson tutvuvad Taani
Riigikontrolliga.
- 10.06–12.06 Õigusteenistuse juhataja Timo Tuppi osaleb Euroopa õiguse
konverentsil Stockholmis.

¹⁰ TAIEX on PHARE eelarvest finantseeritud programm kõigile assotsieerunud riikidele, mille eesmärgiks on toetada nende riikide õigusaktide vastavusse viimist EL-i õigusaktidega.

¹¹ IDI on INTOSAI sihtasutus, mis tegeleb koolituste korraldamisega.

- 11.06–13.06 Tulemusauditi osakonna peakontrolör Raivo Linnas osaleb INTOSAI privatiseerimise töögrupi 8. koosolekul Budapestis.
- 28.06–29.06 Tallinnas vahetavad kogemusi 14 Euroopa riigi riigikontrolli, Euroopa Kontrollikoja, SIGMA ja IDI esindajad. Arutatakse peamiselt Euroopa Liidu kandidaatriikide riigikontrollide ja Euroopa Kontrollikoja loodud kahe töörühma senist tegevust (esimene tegeleb auditikäsiraamatute väljatöötamise ja rakendamisega, teine algatab ühiseid pilootauditeid ja organiseerib auditialast koolitust). Samuti käsitletakse riigikontrolli ja parlamendi koostöö tõhustamist ning kontrolliasutuse enesehindamise võimalusi.

Juuli

- 07.07 IPSPELL-i ekspert Grayson Clarke, Riigikantselei avaliku halduse büroo nõunik Ruta Rannala, finantsauditi osakonna peakontrolör Kaie Karniol, tegevusriskide auditi osakonna auditispetsialist Kristjan Mellik ning tulemusauditi osakonna auditijuht Eva Lätti ja auditispetsialist Erki Must arutavad eelarvereformiga seotud küsimusi.

August

- 08.08 Riigikontrolör Juhan Parts kohtub mitteametlikult Eestis viibiva Austraalia riigikontrolöri Pat J. Barrettiga. Vesteldakse infrastruktuuriettevõtete erastamisest ja ettevalmistustest riigikontrollide maailmakongressiks oktoobris.

September

- 05.09–06.09 Tulemusauditi osakonna auditijuht Peeter Lätti ja finantsauditi osakonna auditijuht Urmas Peterson osalevad Varssavis IBAN¹²/NATO seminaril.
- 05.09–08.09 Leedus Juodkrantes toimub Balti- ja Põhjamaade riigikontrollide esindajate iga-aastane kohtumine. Keskendutakse riigikontrollide strateegiatele kaasaegses demokraatias. Eesti Riigikontrolli delegatsioon (riigikontrolör ning 9 inimest teenistustest ja auditiosakondadest) tutvustab oma kolme samba – tulemus-, finants- ja tegevusriskide auditi – strateegiat. Käsitletakse ka Euroopa Liidu liitumiseelse abi (PHARE, SAPARD, ISPA) raha kasutamise auditeerimist.

¹² IBAN on NATO-t auditeerivate audiitorite kogu.

- 06.09–15.09 Tulemusauditi osakonna auditijuht Rein Harjo teeb Ungari, Slovakkia ja Tšehhi valitsusasutuste IT-juhtide (Budapest–Bratislava–Praha) seminaril ettekande Riigikontrolli IT-auditi metoodikast.
- 12.09–14.09 Hollandi juhtimiseksperdid Willemien van Otterlo ja Jan Renger viivad Hollandi programmi raames läbi juhtimiskoolituse, kus osalevad Riigikontrolli juhtkond, teenistuste juhatajad ja auditijuhid.
- 13.09 Euroopa Komisjoni ametnik Ulrika Klingenstierna kohtub riigikontrolõriga, et arutada finantskontrolli arengut valitsussektoris.
- 13.09–03.10 Finantsauditi osakonna peakontrolõr Kaie Karniol osaleb Londonis Ühendkuningriigi Riigikontrolli korraldatud rahvusvahelisel kursusel.
- 20.09 Varssavis kooskõlastatakse Helsingi konventsiooni täitmise auditi lõpparuanne. Osaleb tulemusauditi osakonna auditijuht Eva Lätti.
- 24.09 Finantsauditi osakonnas viibivad Martin Abbink ja Mark Hendrix Hollandi Kontrollikojast, et valmistada ette oktoobri lõpus toimuvat koolitust.
- 24.09–27.09 Finantsauditi osakonna auditijuht Urmas Peterson ja tulemusauditi osakonna auditispetsialist Airi Viiart osalevad EUROSAI kongressi eelsel riigieelarve auditi teemalisel seminaril Varssavis.
- 25.09 Euroopa Kontrollikoja auditimissioon annab Riigikontrollis ülevaate Balti riikides tehtavast EL-i raha kasutamise kontrollisüsteemide auditist, milles osalevad ka Riigikontrolli vaatlejad.
- 27.09–28.09 Hollandi PSO programmi juht Karel te Lindert tutvustab Riigikontrollis Fon Lindersit Hollandi Kontrollikojast, kellest saab programmi uus juht.

Oktoober

- 02.10–04.10 Riigikontrolli külastab Soome Riigikontrolli delegatsioon eesotsas riigikontrolõr Tapio Leskineniga. Külalised arutavad Riigikontrolli juhtkonnaga Riigikontrolli strateegilist plaani ja sisekontrolli arengut Eestis, samuti vesteldakse Soome Riigikontrolli tegevusest.
- 08.10–10.10 Riigikontrolõr kohtub Euroopa Komisjoni liikme Michael Schreyeri, Euroopa Kontrollikoja liikme Aunus Salmi, Euroopa Komisjoni Eesti-delegatsiooni juhi John Kjaeri ja Euroopa Komisjoni eelarve peadirektoraadi ametniku Jürgen Andermanniga. Käsitletakse siseauditit ja avaliku sektori finantsauditit.

- 08.10–10.10 Riigikontrollis on Euroopa Kontrollikoja auditimissioon seoses auditiga, mis käsitleb PHARE ja ISPA raha kasutamist keskkonna parandamiseks ja kus osalevad ka Riigikontrolli audiitorid.
- 10.10–11.10 Välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse juhataja Rein Söörd on Sofias Kesk- ja Ida-Euroopa riikide, Küprose ja Malta kõrgeimate kontrolliasutuste ning Euroopa Kontrollikoja kontaktametnike koosolekul, kus arutatakse eelseisva kõrgeimate kontrolliasutuste juhtide kohtumise ettevalmistusi.
- 21.10–27.10 Riigikontrolör Juhan Parts ning välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse juhataja Rein Söörd osalevad INTOSAI 17. kongressil Söulis.
- 22.10–30.11 Personaliteenistuse koolitusjuht Külli Lukk, finantsauditi osakonna auditijuht Tõnis Saar ja tulemusauditi osakonna auditijuht Kristjan Paas osalevad IDI koolituskursuse planeerimise ja arendamise seminaril Prahast.
- 29.10–31.10 Mark Hendrix ja Martin Abbink Hollandi Kontrollikojast viivad finantsauditi osakonnas läbi koolituse “Tehingute seaduslikkuse auditeerimine”.
- 31.10 Kaitseväge juhataja kontradmiral Tarmo Kõuts annab Juhan Partsile teenete eest kaitseväge taasloomisel mälestusmedali “10 aastat taastatud kaitseväge”.
- 31.10 President Arnold Rüütel kohtub Kadriorus riigikontrolöriga. Vesteldakse Eesti ühiskonna valupunktidest, pikemalt peetakse erastamisel ja monopoolsete ettevõtete hinnapoliitika riigipoolsel kontrollil.

November

- 05.11 Finantsauditi osakonna töötajad külastavad Soome Riigikontrolli.
- 05.11–07.11 Tulemusauditi osakonna töötajad külastavad Soome Riigikontrolli.
- 07.11–09.11 Riigikontrolör Juhan Parts on visiidil Ungari Riigikontrollis. Teda saadavad välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse nõunik Katri Kadakas, finantsauditi osakonna peakontrolör Kaie Karniol ning metoodika, planeerimise ja aruandluse teenistuse juhataja Aivo Vaske.
- 19.11–23.11 MDF-i ekspert Silvia van der Cammen valmistab Riigikontrollis ette Riigikontrolli sisekoolitajate kursust.
- 21.11 Riigikontrolör Juhan Parts, tulemusauditi osakonna peakontrolör Raivo Linnas ja avalike suhete teenistuse juhataja

- Kadri Mölder teevad visiidi Ida-Virumaale, et tutvuda kohapeal energeetika-, tööhõive- ja keskkonnaprobleemidega. Maakonnaviisiidid kavatakse muuta traditsiooniliseks, et tulevikus planeerida regioonidele fokuseeritud auditeid, mis käsitleksid komplekselt mõne piirkonna probleeme.
- 22.11 Riigikontroll kingib arvutipargi uuendamise käigus üleliigseks osutunud lauaarvuti kuriteoohvrite toetamise ühingule Ohvriabi.
- 26.11 Riigikontrolör Juhan Parts ning välissuhete ja eurointegreerimise teenistuse juhataja Rein Söörd kohtuvad Limassolis Kesk- ja Ida-Euroopa riikide, Küprose ja Malta kõrgeimate kontrolliasutuste ning Euroopa Kontrollikoja juhtidega.
- 26.11–27.11 Riigikontrolli juhtimise ja auditiosakondade tööga tutvub Roman Kaidašev Ukraina Rahandusministeeriumist.

Detsember

- 04.12–06.12 Ühendkuningriigi Riigikontrolli esindajad David Clark ja Alex Scharaschkin viivad Riigikontrollis läbi tulemusauditi-alase koolituse.
- 07.12 Riigikontrolör kohtub Hollandi Kuningriigi suursaadiku Joanna M. van Vliet'iga. Arutatakse Hollandi programmi tulemusi ja edasist koostööd.
- 10.12–11.12 Personaliteenistuse juhataja Airi Alakivi ja tulemusauditi osakonna auditispetsialist Jane Etverk osalevad Maastrichtis EIPA¹³ korraldatud seminaril, mille teemaks on tulemuspalga maksmine avalikus sektoris.
- 10.12–13.12 Hollandi eksperdid Silvia van der Cammen ja Willemien van Otterlo viivad läbi koolitajate koolituse, kus osaleb 12 inimest auditiosakondadest eesmärgiga olla õppejõuks Riigikontrolli auditalasel sisekoolitusel.
- 12.12 Riigikontrolör kohtub Stanley A. Horowitzi ja William Fedorochkoga Ameerika Riigikaitse Analüüsi Instituudist, kes teevad USA Kaitseministeeriumi ülesandel uurimust MAP-programmis¹⁴ osalevates riikides.

¹³ Euroopa Avaliku Halduse Instituut

¹⁴ Membership Action Plan – NATO Liikmelisuse Tegevuskava

- 17.12–18.12 Riigikontrolör Juhan Parts, Riigikontrolli direktor Peeter Lätti ning välissuhete ja eurointegratsiooni teenistuse nõunik Katri Kadakas on külas Riigikontrolli peamisel koostööpartneril – Hollandi Kontrollikojal. Juhan Parts annab Hollandi Kontrollikoja presidendile Saskia J. Stuivelingile Riigikontrolli medali tänutäheks tänapäevase Riigikontrolli ülesehitamisel osutatud abi eest.
- 19.12 Riigikontrolör Juhan Parts, tulemusauditi osakonna auditi-spetsialist Kairit Peterson ja avalike suhete teenistuse juhataja Kadri Mölder on Riigikontrolli maakonnavisiidil Viljandimaal. Kohtumistel arutatakse maavalitsuste ja kohalike omavalitsuste probleeme; tutvutakse Viljandi Lasteabi- ja Sotsiaalkeskusega.

RIIGIKONTROLL

Tegevusaruanne 2001

ISSN 1406-7129

Väljaandja: Riigikontroll

Küljendus: Jaan Klõšeiko

Fotod: A. Truuväärt (Filmari Studio)

Trükk: AS Pakett trükikoda